

QOY ƏDALƏT ZƏFƏR ÇALSIN!

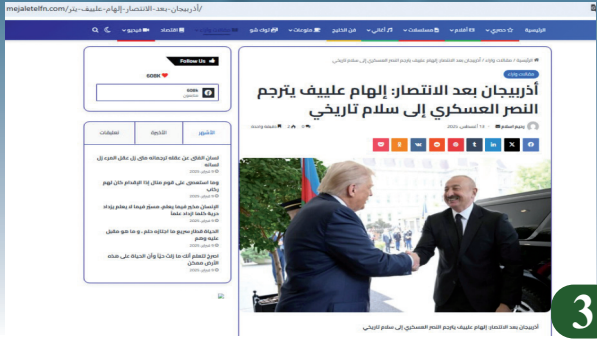

"SƏS" qəzeti mənim
üçün ən əziz qəzetdir

№ 146 (7314)

**"Azərbaycan Asiya ilə
Avropa arasında iqtisadi körpü
rolunu gücləndirə bilər"**

3

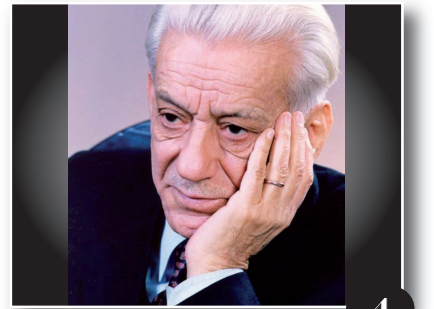
Uğurlarımızın təməlində xalq-iqtidar birliyi dayanır

2

Avqustun 8-də Vaşinqtonda baş tutan yüksək səviyyəli görüş və imzalanan çox əhəmiyyətli sənədlər Azərbaycanın gücünə yeni güc qatdı. Həm də bu görüş Cənubi Qafqazın siyasi mənzərəsini dəyişmiş oldu. Artıq bölgədə müxtəlif pozucu, təxribatçı qüvvələrə yer olmayacaq və region sabitlik adasına çevriləcək.

Bəxtiyar Vahabzadə dünyasının hikməti

4

2 qiymətlə ali
məktəbə daxil olmaq

8

Bu futbolçu üçün 80
milyon avro təklif edirlər!

16

İrəvan Ailə-dən ÇIXIR

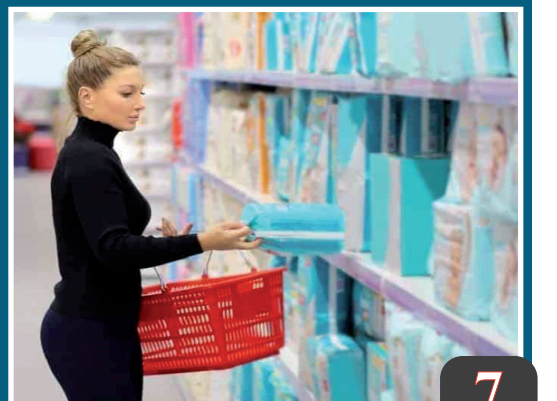
10

Alla Puqaçova
Rusiya
vətəndaşlığından
imtina etdi...

16

Uşaq bezi
alarkən bu
məqamlara
diqqət edin!

7

Uğurlarımızın təməlində xalq-iqtidar birliyi dayanır

Avqustun 8-də Vaşinqtonda baş tutan yüksək səviyyəli görüş və imzalanan çox əhəmiyyətli sənədlər Azərbaycanın gücünə yeni güc qatdı. Həm də bu görüş Cənubi Qafqazın siyasi mənzərəsini dəyişmiş oldu. Artıq bölgədə müxtəlif pozucu, təxribatçı qüvvələrə yer olmayacaq və region sabitlik adasına çevriləcək. Haqlı olaraq mövcud vəziyyətin dəyişməsinin əsas müəllifinin Azərbaycan olduğu qeyd olunur. Bildirilir ki, 44 günlük Vətən Müharibəsində Azərbaycanın 30 illik erməni işğalına son qoyması regionda yeni reallıqlar yaratdı. Bu baxımdan Azərbaycanın vətəndaşı olmağımızla qürur duyuruq. Fəxr edirik ki, uğurlarımızın təməlində xalq-iqtidar birliyi dayanır və 44 günlük Vətən Müharibəsində bu birlik daha da bərkilərək dəmir yumruğa çevrildi.

Bu bir reallıqdır ki, parlaq hərbi qələbəyə qədər çox gözləməli olduq. Xalq səbirsiz olsa da, hakimiyyət təmkini qoruyub saxlaya bildi. Çünki dövlət başçısı nəyi, neçə və nə zaman etməyi çox yaxşı bildirdi.

Təəssüflər olsun ki, atəşkəs dövründə belə Ermənistanın təxribatları nəticəsində onlarla insanımız şəhidlik zirvəsinə yüksəldi. Ötən əsrin 90-cı illərində Ermənistan xarici havadarlarının hərbi, siyasi, maliyyə dəstəyi ilə Azərbaycanın 20 faiz torpaqlarımız işğal edildi və 1 milyona yaxın insanı ev-eşiyindən didərgin salındı. 30 ilə yaxın atəşkəs rejimində yaşasaq da, Azərbaycan bu münaqişənin sülh yolu ilə həllinə nail ola bilmədi. Bu müddət ərzində, cəbhədə dəfələrlə atəşkəs rejimi pozulub. İşğalçı Ermənistan beynəlxalq hüququ kobudcasına tapdalayaraq, dünyanın mötəbər beynəlxalq təşkilatlarının qətnamələrinə belə əhəmiyyət verməyib. BMT-nin Təhlükəsizlik Şurası Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərinin azad olunmasını tələb edən 4 qətnamə qəbul etsə də, Ermənistan bu qərarlara əhəmiyyət verməyib. Bununla yanaşı, AŞPA, ATƏT, İslam Konfransı Təşkilatı, NATO-nun Parlament Assambleyası Ermənistanın işğalçılıq siyasətini kəskin pisləyən bəyanatlar qəbul ediblər. Müxtəlif beynəlxalq təşkilatlarda, ayrı-ayrı ölkələrdə danışıqlar aparılsa da, bu danışıqlar nəticəsiz qaldı. Çünki Ermənistanın arxasında böyük güclər dayandığından iddialı idi, beynəlxalq təşkilatların qətnamələrini icra etmək istəmirdi. Təbii ki, sonsuza qədər danışıqlar aparıla bilməzdi. Bir gün status-kvo dəyişməli idi və belə də oldu.

Qisas qiyamətə qalmadı

Vaxtın yetişdiyi məqamda qisas günü

başladı. 2020-ci il sentyabrın 27 - də Xalq-Hakimiyyət-Ordu bir araya gəlib, yağı düşməne qarşı mübarizəyə başladı. Bu möhkəm əsaslara söykənən birlik nəticəsində cəmi 4 gün ərzində Ermənistan ordusu darmadağın edildi, hərbi silah sursatı, texnikası sıradan çıxarıldı. 44 günlük Vətən Müharibəsi ilə Ermənistan dövlət müstəqilliyini tamamilə itirmək dilemması qarşısında qaldı. Lakin yenə də himayədarları son məqamda Ermənistanın dadına çatıb, məhv olmaqdan xilas etdi.

Azərbaycanın döyüş meydanında qazandığı parlaq qələbə uzun əsrlər hərbi tarixində mövcudluğunu qoruyub, saxlayacaq. Xarici ölkələrin hər bir döyüşən əsgər və zabitləri Azərbaycanın Vətən müharibəsində qazandığı qələbənin sirlərini öyrənməyə çalışacaqlar. Bu böyük qələbə ilə Azərbaycan dünyaya sübut etdi ki, özünün pozulmuş hüquqlarını özü bərpa etmək gücündədir. Həm də Azərbaycan hərbi meydanında düşməne layiq olduğu yerini göstərməklə bərabər bir daha sübut etdi ki, bizi öz haqq işimizdən heç bir qüvvə çəkəndirə bilməz.

Döyüş meydanında qazanan qələbə siyasi müstəvidə də əldə olundu

Azərbaycan Prezidenti, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin qısa müddətdə qələbənin əldə olunması ilə bağlı demişdir: "Döyüş meydanında qazanılmış qələbələr siyasi müstəvidə də qələbənin qazanılmasını şərtləndirdi. Əgər döyüş meydanında biz bu qələbəni qazanmasaydıq, inanmıram ki, işğalçı qalan torpaqlardan çıxacaqdı. Necə ki, torpaqlarımızı 30 ilə yaxın müxtəlif yollarla işğal altında saxlamağa can atan düşməni bu işğalı əbədi etmək istəyirdi, biz danışıq

qlar yolu ilə də heç bir nəticə əldə edə bilməzdik. Biz bu müharibəni şəhidlərimizin canı-qanı bahasına, hərbiçilərimizin rəşadətli hesabına, dövlətimizin siyasəti hesabına qazanmışıq".

Söz yox ki, parlaq hərbi, siyasi, diplomatik qələbələrimizin təməli sentyabrın 27-də qoyulsa da Şuşanın azad edilməsi ilə düşməne ən böyük sarsıdıcı zərbəni vurmuş oldu. Birmənalı şəkildə demək olar ki, 8 noyabr 2020-ci il də Şuşanın azad edilməsi ilə Qarabağımız qovuşduq. Bu Böyük Qələbə ilə Qarabağ münaqişəsinə xalqımızın zəfəri ilə NİDA! qoyduğu gündür. Məhz Şuşanın azad edilməsindən sonra Ermənistan diz çöküb, ağ bayraq qaldırmağa məcbur oldu. Bu baxımdan həm də, noyabrın 10-da Azərbaycan, Rusiya prezidentləri və Ermənistan baş naziri tərəfindən imzalanan üçtərəfli bəyanat Azərbaycan tarixinin ən böyük diplomatik qələbəsidir. Noyabrın 10-da şanlı qələbəmizin təsdiqi olan üçtərəfli Bəyanatın imzalanması müjdəsini xalqa çatdırarkən Prezident İlham Əliyev bildirdi ki, Azərbaycan xalqı bir daha göstərdi ki, nə qədər böyük xalqdır, nə qədər vətənpərvər xalqdır, nə qədər dəmir iradəyə malik olan xalqdır: "30 ilin əziyyəti, 30 ilin ümitsizliyi, 30 ilin əzabları xalqımızı sındırmadı, iradəmizə heç bir mənfi təsir göstərmədi. Əksinə, biz daha da bütövləşdik, daha da mətinləşdik, daha da gücləndik, özümüzü toparladığımızı dedik ki, artıq yetər, biz bu işğala dözməyəcəyik. Mən müharibədən əvvəl deyəndə ki, mən bilərəm nəyi nə vaxt etmək lazımdır, əminəm ki, xalqımızın mütləq əksəriyyəti başa düşürdü mən nəyi nəzərdə tuturam və səbirle bu günü gözləyirdi, mənə inanırdı, Prezident kimi, Ali Baş Komandan kimi inanırdı, göz-

ləyirdi və bu gün gəldi» söyləyən dövlətimizin başçısı İlham Əliyev bu fikirlərin davamı olaraq bildirmişdir ki, "Dedik yetər artıq, bu əsarət yetər! Bizim şəhərlərimiz əsarət altında nə qədər qalacaq?! Mənfur düşməni bizim təbiətimizi nə qədər mürdərəcəyə, bizim torpaqlarımızı nə qədər yeyəcək, içəcək, rəqs edəcək, bizi təhqir edəcək. Dedik ki, düşməne yerini göstərəcəyik, düşməni torpaqlarımızdan qovacağıq və qovduq da!"

Haqqımız olan qələbə qazanıldı

Noyabrın 10-da dostları sevindirib, düşmənləri xar edən qələbə paradı keçirildi. Bu parad həm də işğal altında olmuş torpaqlarımızın 30 il həsrətində olduğu Qələbə paradı oldu. "Azadlıq" meydanında keçirilən Qələbə Paradında 3000 nəfərdən artıq şəxsi heyət, 150-dək hərbi texnika, o cümlədən silahlanmaya yeni qəbul edilmiş müasir hərbi texnika, raket və artilleriya qurğuları, hava hücumundan müdafiə sistemləri, eləcə də hərbi gəmi və katerlər nümayiş etdirildi. Parada, həmçinin, Vətən Müharibəsi zamanı Azərbaycan Ordusunun darmadağın etdiyi düşməndən ələ keçirdiyi hərbi qənimətlərin bir qismi də nümayiş olundu. Qürurverici məqamlardan biri də ondan ibarət idi ki, müharibənin ilk gündən üreyi, qəlbi Qarabağla döyünən qardaş Türkiyənin hakimiyyəti, xüsusilə də Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan Qələbə Paradında da Azərbaycanla birlikdə oldu.

Qələbə Paradı Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin tarixinə, hərbi tariximizə yaddaşlardan silinməyəcək şanlı bir səhifə kimi yazılmaqla yanaşı, həm də zamanında Ermənistanı pay olaraq verilən Zəngəzurun, Göyçənin, İrəvanın Böyük Azərbaycan torpaqlarına qatılmasına işartı olacaq. Prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin Qələbə Paradında dediği fikirlərdə ümidləri artırır. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Müzəffər Ali Baş Komandanı İlham Əliyev Qələbə Paradında Zəngəzurun, Göyçənin, İrəvan mahalının bizim tarixi torpaqlarımız olduğunu bildirdi: "Azərbaycan 30 ilə yaxın işğal altında yaşayırdı. 90-cı illərin əvvəllərində Ermənistanın Azərbaycana qarşı işğalçılıq siyasəti torpaqlarımızın işğal altına düşməsinə səbəb olub. Əslində, Ermənistanın aqresiv təcavüzkar siyasəti hələ 80-ci illərin sonlarından başlamışdır. O vaxt indiki Ermənistan respublikasında yaşamış 100 minlərlə azərbaycanlı öz dedə-baba torpaqlarından didərgin salındı. Zəngəzur, Göyçə, İrəvan mahalı bizim tarixi torpaqlarımızdır. Bizim xalqımız bu torpaqlarda əsrlər boyu yaşayıb".

Əminliklə demək olar ki, qələbələrimiz və uğurlarımız hələ qabaqdadır. Avqustun 8-də Vaşinqtonda baş tutan üçtərəfli görüş və imzalanan sənədlər, yayılan Birgə Bəyannamə onu deməyə əsas verir ki, yaxın vaxtlarda Tramp yolu da (Zəngəzur dəhliz) açılacaq. Bununla da, Azərbaycanın Qərb rayonları ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında quru əlaqə təmin olunacaq. Bu olmalı idi. Çünki Prezidentimiz, Fətəh Sərkərdə dəfələrlə çıxışlarında bildirmişdir ki, Zəngəzur dəhlizi mütləq açılacaq. Budur, artıq deyilən fikir reallaşır. Bu yerdə Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyevin dillər əzbəri olan tarixi fikri yada düşür: "Nəyi necə, nə vaxt etmək lazımdır, bunu mən bilərəm".

İLHAM ƏLİYEV

<https://sawtalmowatin.ma/> /السلام-صبيغة-القوة-استراتيجية-عليف-ت/
 mejaaletn.com/ /أذن-ييجان-بعد-الانتصار-إلهام-عليف-يتر/

بحث عن

الرئيسية أخبار رياضة مجتمع اقتصاد ثقافة وفنون تماريفت حماية الوطن فيديو المزيد - أكتب معنا

الرئيسية: مقالات رأي، السلام بصيغة القوة: استراتيجية عليف تنقل أذربيجان إلى عهد التأثير الدولي

السلام بصيغة القوة: استراتيجية عليف تنقل أذربيجان إلى عهد التأثير الدولي

منذ 6 سنوات

أكثر الأخبار

السلام الثمانية تحقق في سماء آسيا عبر "المنور" و"آن نقوض وديجا"
منذ 6 سنوات

مغرب باب التسجيل لمارلون جواويزو سور الحين العظيم وسباق رايد الحيري 2025
منذ 6 سنوات

صدور الطيعة الثانية من رواية "سوليا" للكاتب عبد الوهاب دكاشي
منذ 6 سنوات

الرئيس نرغيز يحدد التأكيدي على اعتراف بلاده بالسيادة المغربية على الصحراء ودعمها لمقرري الحكم الذاتي
منذ 6 سنوات

Dünya medyası Vaşington razılaşmasından yazır

[illegible]

Bundan əlavə, məqalədə ölkəmizin 2026-cı ildə Ümumdünya Ətraf Mühiti Günüə (WED2026) ev sahibliyi edəcəyi və

Vaşinqtonda Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev, Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyan və ABŞ Prezidenti Donald Trampın iştirakı ilə imzalanan üçtərəfli Birgə Bəyannamə ərəb ölkələrinin media orqanlarında geniş şəkildə işıqlandırılıb. Diaspora Fəaliyyətinə Jurnalistlərin Dəstəyi İctimai Birliyinin sədri Fuad Hüseynzadənin “Qələbədən sonra sülh – Liderin tarixi missiyası” sərlövhəli analitik məqaləsi Küveyt, Misir, Mərkəş, Əlcəzirə və Mavritaniyanın bir sıra xəbər portallarında dərc olunub.

Qeyd olunur ki, bu razılaşma Azərbaycanın həm diplomatik, həm də hərbi zəfərlə təsdiqlənmiş üstün mövqeyinin hüquqi-siyasi tanınmasıdır. 2020-ci ilin Vətən müharibəsində əldə edilən Qələbə ilə Prezident İlham Əliyev regionun geosiyasi mənzərəsini dəyişdi, işğal altındakı əraziləri azad etdi və Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü bərpa etdi. Lakin əsl liderlik yalnız hərbi qələbə ilə deyil, həm də sülhə nail olmaqla ölçülür. Bu mənada, Prezident Əliyev müharibə meydanında qazandığı üstünlüyü diplomatik arenada da möhkəmləndirərək sülhün əsas memarına çevrildi.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu barədə Səudiyyə Ərəbistanının Londonda nəşr edilən nüfuzlu "Əş-Şərq əl-Avsət" qəzetində

Eyni zamanda, diqqətə çatdırılıb ki, əksər dövlətlər tərəfindən müsbət qarşılanan Vaşinqton razılaşmasına Rusiya və İranda müxtəlif dairələrin mövqeyi birmənalı olmayıb.

Həmçinin yazılıb ki, Vaşinqton razılaşı-

bu tədbirin global iqlim fəaliyyəti üçün vacibliyi diqqətə çatdırılıb. Eyni zamanda Keniya ilə Azərbaycan arasında inkişaf edən əməkdaşlığın müsbət dinamikası

Bəxtiyar Vahabzadə dünyasının hikməti

Azərbaycanın çağdaş poeziyasının fəlsəfi fikir tarixində özünəməxsus ideoloji bir xəttə malik müdrik şəxsiyyət, xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadə əsrlər üçün əhəmiyyət kəsb edə biləcək əsərlərin müəllifi kimi yaddaşlarda iz salıb. Xalq şairi çoxşaxəli yaradıcılığı ilə Azərbaycan ədəbiyyatının inkişafına mühüm töhfələr verən, bu istiqamətdə müstəsna xidmətləri olan tanınmış sənətkarlardandır. Onu, haqlı olaraq, çağdaş milli şeirimizin klassiki adlandırırlar. Azərbaycan şeirinin son yarıməsrlilik tarixi təkamül prosesini Bəxtiyar Vahabzadə yaradıcılığı olmadan təsəvvür etmək mümkün deyil. Bəxtiyar Vahabzadə 1925-ci il avqustun 16-da Şəki şəhərində fəhlə ailəsində anadan olmuşdur. Kiçik yaşlarında ailəsilə birlikdə Bakıya köçən Bəxtiyar Vahabzadə burada orta məktəbi bitirdikdən sonra ADU-nun filologiya fakültəsində təhsil almışdır. O, universitetin aspiranturasında saxlanılmış, "Səməd Vurğunun lirikası" mövzusunda namizədlik dissertasiyasını müdafiə etmişdir.

ÇAĞDAŞ POEZİYAMIZDA MİLLİ HİSS, DİL, AZADLIQ VƏ VƏTƏN SEVGİSİ

Sənətkar keçdiyi ömür yolunun hər mərhələsində böyük amalların, məsələlərin gerçəkləşməsində ömrünü şam kimi əritdi. "Şam əgər yanmırsa, yaşamır demək" deyən şair bir ömrün keşməkeşli, əzablı yollarında yaşayarkən yanmağın kökünü həyat eşqində, vətənə bağlılıqda dərk edirdi. Qətiyyətlə deyə bilər ki, Bəxtiyar Vahabzadə qələmə güc verdiyi zamandan ideoloji xəttini milli məfkurəsi, vətənə sevgisi, torpağa bağlılığı ilə birləşdirib bu komponentlərin əsasında dünyanın dərk edə biləcəyi əsərlərin müəllifi olur. Zamanın ona diqqət etdiyi mövzuları özündən kənarlaşdırıb, xalqın milli-mənəvi dəyərlərinin çərçivəsində vətəninə xidmət göstərmiş, uzun bir yaradıcılıq yolunda ana dilinin saflığı, vətənin bütövlüyü uğrunda mübarizə aparmışdır. Onun şeirlərinin fəlsəfəsində böyük bir hikmət dayanır. Bu hikmət Nizami Gəncəvi poeziyasından, Füzuli lirikasından, Şəhriyar şeiriyyətinin dilindən gəlirdi. Yaxın Şərq və Azərbaycan ədəbiyyatını dərinləndirən filosoqların fikir dünyasını mənimsəyib, ədəbi cərəyanların əxz etdiyi ideologiyaları öyrənən Bəxtiyar Vahabzadə zamanla baş-başa buraxdığı ruhi dünyasının axarında milyonlarla insanların birləşməsinə nail oldu ki, bu da, onun yaradıcılıq irsinə saysız insanların məhəbbət bəsləməsindən irəli gəlirdi. İctimai fəaliyyəti, onun ədəbi fəaliyyətinə heç də təsir göstərməmiş, hər iki tərəfdən, məhz Bəxtiyar Vahabzadə olduğunu sübut edə bilmiş, dövrün hadisələri və tələbləri çərçivəsində yaradıcılığında özünə qarşı münasibət oyada bilmişdir. Müdrik bir səsin altında onun Azərbaycana olan sonsuz sevgisi eşidilir. Bu sevgi hissinin belə aşılıb-daşması, alovlanması ikiyə bölünmüş vətən torpağının harayından, Qarabağ faciəsindən irəli gəlirdi. Bəxtiyar Vahabzadənin ictimai fəaliyyəti də zəngin və təqdirəlayiq olmuşdur. Azərbaycan Ali Sovetinin və Milli Məclisinin deputatı seçilmiş Bəxtiyar Vahabzadə xalqımızın həyatının ən çətin və

mürəkkəb anlarında baş verən tələpəli hadisələrə münasibətdə əsl vətənpərvər ziyalı mövqeyini nümayiş etdirmişdir. 20 Yanvar faciəsi törədilən zaman Bəxtiyar Vahabzadə faciənin törənməsini aydınlaşdırmaq, onun siyasi qiymətini vermək üçün əqidə dostlarını bir araya toplayıb çıxış edərək, possovet məkanında, yaşadığımız dövr ərzində, sovet imperiyasına xidmət etmiş insanlara qarşı yürüdülmən amansız siyasətin meğzini açmağa, onun hökmünün dərinliklərini xalqa təqdim etməyə cəhd etmişdir. Bəxtiyar Vahabzadə dövrünün şairi olsa da, zamanı qabaqlayan şəxsiyyətlər sırasında. Əqli düşüncəsini fəlsəfi görüşlərində əks etdirən şair 20 Yanvar faciəsinin, Qarabağ şəhidlərinin ağır və mübarizəli həyat yolunu, qaçqın-köçkün həyatı yaşayan insanların nisgilliyi və kədərini poeziyasında əks etdirmişdir. Lirik ovqatlı şairin düşüncəsindən axıb gələn görüşlərin əsasında ilahi eşq dayanır. Bu eşq bəşəri və dünyəvi bir eşqdır.

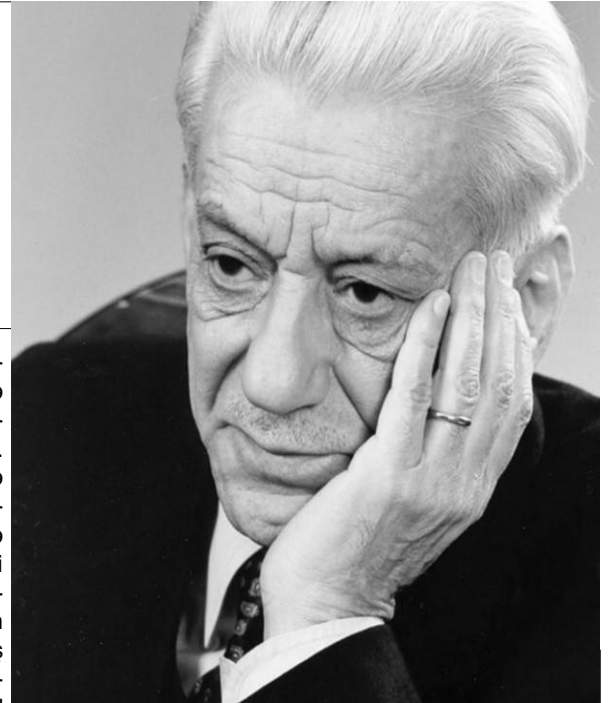
KÖKSÜNDƏ AZƏRBAYCANCILIQ MƏFKURƏSİ KÖK SALAN ŞAİR

Bəxtiyar Vahabzadə tədqiqatçı-alim kimi Azərbaycan elmi qarşısında xidmətlər göstərmişdir. Şifahi ədəbi irsimizin, klassik və müasir Azərbaycan ədəbiyyatının öyrənilməsi sahəsində axtarışlarının bəhrəsi olan əsərlərini elmi ictimaiyyət həmişə dərin maraqla qarşılamışdır. Azərbaycan dilinin saflığı, təmizliyi və zənginləşməsi uğrunda mübarizə Bəxtiyar Vahabzadə yaradıcılığının mühüm istiqamətlərindən birini təşkil edir. Xalqın gücü ilə yazıb-yaratmış Bəxtiyar Vahabzadə Azərbaycan dilinə qarşı soyuq münasibət gördüyü zaman qələmini bu istiqamətdə kökləyib, "Mənim ana dilim" şeirini yazaraq, bu şeirin arxasında bir şəxsiyyət kimi çıxış edib, ana dilinin qorunması, onun saflığının saxlanılması üçün bütün insanları - azərbaycanlıları anasına hörmət etdiyi tək, ana dilinə də belə məhəbbət və ehtiramla yanaşmağa səsləyirdi. Müasir Azərbaycan ədəbiyyatının ən parlaq simalarından olan Bəxtiyar Vahabzadə öz yaradıcılığı ilə bədii fikrimizin zənginləşməsində mühüm rol oynamışdır. Böyük söz ustası xalqımızın yüzillər boyu təşəkkül tapmış yüksək milli-mənəvi

dəyərlərinin qorunması, adət-ənənələrimizin yaşadılması naminə altmış ildən artıq bir müddət ərzində yorulmadan yazıb-yaratmışdır. O, azərbaycançılıq məfkurəsi ilə dərinləndirən milli özünüdərkə çağıran çoxsaylı əsərləri ilə ədəbiyyatımızın inkişafına dəyərli töhfələr vermişdir. Azərbaycan xalqının tarixinin qədim dövrlərdən bəri müxtəlif mərhələlərində baş vermiş hadisələr və, böyük şəxsiyyətlərin parlaq simaları ustad sənətkarın diqqət mərkəzində dayanırdı. Onun hələ ötən əsrin 60-cı illərinin əvvəllərində qələmə aldığı "Gülüstan" poemasının həyat və fəaliyyətinə çox böyük maneələr yaradacağını bildiyi halda, bu əsəri qələmə almışdır. Azərbaycan dövlətçiliyinə, müstəqilliyinə daim can atan, ömrü boyu müstəlakə əleyhinə çıxış edən şair tarixi materiallara söykənib, milli qəhrəmanlıq ənənələrini yaşadan əsərlərlə mütəmadi çıxış etmişdir. Babəkin ölümü, ona qarşı olan xəyanət tarixi materiallar əsasında Bəxtiyar Vahabzadəyə tam dəqiqliyi ilə məlum olduğundan, o, Səhl Sumbat kimilərin vətən eşqi ilə yaşayan insanlara qarşı olan münasibətini, birmənalı qarşılayaraq, onlara qəti şəkil-də etiraz və nifrətini bildirirdi.

ƏDƏBİ FİKRİN GÖRKƏMLİ NÜMAYƏNDƏSİ

Azərbaycan ədəbiyyatının, bütövlükdə, XX əsr Azərbaycan ədəbi fikrinin görkəmli nümayəndəsi olan Bəxtiyar Vahabzadənin adı tək cəzə respublikamızda deyil, onun hüduqlarından çox-çox uzaqlarda tanınır. Şairin əsərləri - şeir kitabları, dramları və publisistik yazıları dünyanın bir çox dillərinə, o cümlədən, ingilis, fransız, alman, fars, polyak, ispan, macar, keçmiş sovetlər birliyi xalqlarının dillərinə tərcümə edilib. Bəxtiyar Vahabzadə respublikamızın hüduqlarından uzaqlarda ölkəmizi layiqincə təmsil edərək, milli mədəniyyətimizin təbliği və ədəbi irsimizin dünyada tanınması naminə qüvvə və bacarığını əsirgəməmişdir. O, 70-dən artıq şeir kitabının, 2 monoqrafiyanın, 11 elmi-publisistik kitabın və yüzlərlə məqalənin müəllifidir. Bəxtiyar Vahabzadənin tariximizin bir çox hadisələrini canlandıran dram əsərlərinin gənc nəslin tərbiyəsində böyük

rolu olmuşdur. Müasir həyatdakı ziddiyyətlərin, qarşıdurmaların və mənəvi sarsıntılərin təsviri ilə yanaşı, yüksək, pak və ülvi hisslərin tərənnümü Vahabzadə dramaturgiyasında böyük məhərrətlə təcəssümü tapmışdır. Onun pyesləri Azərbaycan və eləcə də, xarici ölkə teatrlarının səhnələrində uğurla tamaşaya qoyulmuş və müəllifinə geniş şöhrət gətirmişdir. Azərbaycan Akademik Dövlət Dram Teatrının səhnəsində onun "Viddan", "İkinci səh", "Yağışdan sonra", "Yollara iz düşür", "Fəryad", "Hara gedir bu dünya?", "Özümüzü kəsən qılınc", "Cəzasız günah", "Dar ağacı" pyesləri tamaşaya qoyulub. O, tarixi və müasir mövzuda 20-dən artıq irihəcmli poemanın müəllifidir. Azərbaycan poeziyasında vətəndaşlıq ruhunun qüvvətlənməsində və sənətkarlıq imkanlarının genişlənməsində Bəxtiyar Vahabzadənin müstəsna xidmətləri vardır. Dilimizin poetik imkanlarından məhərrətlə bəhrələnmən şair fəlsəfi məzmunlu lirikanın gözəl nümunələrini yaratmağa müvəffəq olmuşdur. Mənəvi ucalıq, dünya və zaman, təbiət və insan həyatının mənası haqqında düşüncələrlə zəngin poeziyası ədəbi ictimaiyyət tərəfindən daim rəğbətlə qarşılanmışdır. Şairin dərin lirizmi ilə səciyyələnmən sözlərinə çoxsaylı mahnılar bəstələnmışdir.

TÜRK DÜNYASINA TÖHFƏLƏR VERƏN ZİYALİ

Bədii, elmi-publisistik yaradıcılığını ictimai-siyasi fəaliyyətlə üzvi surətdə əlaqələndirən şair türk dünyasına töhfələr vermiş ziyalı olaraq salnamələrə izini saldı. Bu fikirlərin hər biri onun xalqına, türk dünyasına olan sevgisinin aliliyindən irəli gəlir. Bəxtiyar Vahabzadə istər şeirlərində, istərsə də dram əsərlərində və poemalarında bir vətəndaş mövqeyini ortaya qoyub, hadisələrə obyektiv münasibət bəsləyərək zamanın ixtiyarına verirdi. Məhz zamanla baş-başa qoyduğu fikir dünyasında insanlar onun kimliyini görə bildilər.

Bəxtiyar Vahabzadənin ədəbi-elmi və ictimai fəaliyyəti yüksək qiymətləndirilmişdir. 1974-cü ildə əməkdar incəsənət xadimi adına, 1975-ci ildə respublika, 1984-cü ildə isə SSRİ Dövlət Mükafatlarına layiq görüldü. 1985-ci ildə ona Azərbaycan xalq şairi fəxri adı verilib, 1995-ci ildə Azərbaycan xalqının milli azadlıq mübarizəsində xüsusi xidmətlərinə görə "İstiqlal" ordeni ilə təltif edilib. O, bir sıra orden və medallara, o cümlədən, Azərbaycan Respublikasının ali dövlət təltifi olan "İstiqlal" ordeninə layiq görülmüşdür.

Görkəmli şair, dramaturq və ədəbiyyatşünas, SSRİ və Azərbaycan Dövlət mükafatları laureatı, xalq şairi, əməkdar incəsənət xadimi, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü, filologiya elmləri doktoru, professor, Prezidentin fərdi təqaüdcüsü Bəxtiyar Vahabzadə ömrünün 84-cü ilində dünyasını dəyişib.

ZÜMRÜD BAYRAMOVA

Serdar Ünsal: Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı razılaşma Prezident İlham Əliyevin siyasətinin növbəti uğurudur

məhdudiyyətlərin aradan qaldırmasına, o cümlədən əvvəllər aktiv anti-Türkiyə və anti-Azərbaycan qüvvələrin mərkəzi hesab edilən ölkələrdə erməni diasporunun təsirinin azaldılmasına diqqət çəkib.

Ünsalın sözlərinə görə, Azərbaycanın qərb rayonları ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında marşrutun işə salınması bütün region ölkələrinə, o cümlədən Ermənistanın özünə də fayda verəcək. "Vaşinqtonun iştirakı ilə razılaşma hər hansı səbəbdən uğursuz olarsa, Bakı və Ankaranın İrandan keçəcək alternativ yolu var. Uduzan tərəf yalnız Ermənistan olacaq", - deyərək TADDEF rəhbərinin müavini vurğulayıb.

Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı razılaşma rəsmi Bakının növbəti parlaq qələbəsidir. Bakının diplomatik səyləri 44 günlük Vətən müharibəsinin yekunlarının ABŞ və Avropa İttifaqı ölkələri tərəfindən tanınmasına gətirib çıxardı. Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın maraqlarının təmin olunmasına tarixi töhfələrə nail olaraq, uzaqgörən dövlət xadiminin müdrikliyini nümayiş etdirdi. Bu barədə AZƏRTAC-a Türkiyə-Azərbaycan Dostluq Cəmiyyətləri Federasiyasının (TADDEF) sədr müavini Serdar Ünsal bildirib. O, Vaşinqtonun Bakıya qarşı tətbiq etdiyi

Azərbaycanın bütün düşmənlərinin məğlub olduğu gün

Tarixdə bir çox hadisələrin əhəmiyyəti və dəyəri müəyyən bir zaman keçdikdən sonra daha aydın başa düşülür. 8 avqust 2025-ci il tarixinə Azərbaycan diplomatiyası uzun, çətin, amma şərəfli bir yol ilə gəlib çatdı və öz hədəflərinə nail oldu. Ermənistan Azərbaycan münafişəsinin qurbanı və hədəfi hər zaman Azərbaycan olub. Qərbdəkilər üçün Azərbaycan müsəlman və türk kimliyi ilə daha çox xarakterizə olunur. Müsəlman-xristian rəqabəti tarixin müxtəlif mərhələlərində fərqli formalar alsa da, mahiyyəti dəyişməz olaraq qalıb və yaqın ki bu hər zaman davam edəcəkdir. ABŞ-ın dünyanın ən böyük və güclü xristian ölkə olması ermənilərin ABŞ siyasətinə təsir baxımından ən güclü üstünlükləri olub.

SSRİ dağıldandan sonra ədalətsizliyə məruz qalan Azərbaycan xilas yolu kimi də təbii olaraq ABŞ-a tərəf daha çox baxırdı. Çünki o zaman artıq dünyada tək super qüvvə ABŞ idi. Rusiyanın müstəqillik əleyhinə təsirinin neytrallaşması baxımından bu qüvvə ilə münasibətlər mühüm əhəmiyyət kəsb edirdi. Amma Ermənistan-Azərbaycan münafişəsində Azərbaycan sanksiya tətbiq edən də ABŞ oldu. İşğala məruz qalan Azərbaycan erməni lobbisinin nail olduğu 907-cü düzəliş ilə ABŞ-dan sanksiyalara məruz qaldı.

1994-cü ildə Ulu öndər Heydər Əliyev dönməz, fədakar, ümidi ölməz Azərbaycan diplomatiyasının əsasını qoydu. Əsrin müqaviləsini imzalamaqla ABŞ siyasətinin dəyişdirilməsi istiqamətində uzun və fədakar bir yolun başlanğıcını qoydu. Azərbaycanın müstəqilliyinin dönməzliyi və

əbədiyyəti üçün o zaman ABŞ-la münasibətləri inkişaf etdirmək həyati cəhətdən əhəmiyyətli idi.

Erməni lobbisinin çox böyük təsirə malik olduğu ABŞ siyasətində ən azı neytrallığa nail olmaq çox böyük uğur idi və cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan diplomatiyası 2000-ci illərin əvvəllərində artıq bu hədəfə nail oldu. ABŞ siyasətində demokratların "kor siyasəti"ni (Obama-Bayden) nəzərə almasaq ümumilikdə ABŞ-Azərbaycan münasibətləri əsasən qarşılıqlı maraqlara əsaslanıb və pragmatik xarakter daşıyırdı.

2020-ci ildə Vətən müharibəsi zamanı Tramp administrasiyasının neytral mövqeyi Azərbaycan diplomatiyasının həm də başqa cəhətdə əldə etdiyi mühüm zəfər idi. Güclü erməni diasporunun bütün söylərinə baxmayaraq, Azərbaycanın Zəfərdən sonra hər hansı sanksiyaya məruz qalmaması Prezident İlham Əliyevin dahiyana gedişlərinin nəticəsi idi. Və burda artıq Azərbaycan diplomatiyası dünyada ən yüksək peşəkarlıq qabiliyyətini nümayiş etdirdi.

8 avqust Vaşinqton görüşü və əldə olunan razılaşmalar təkə Ermənistan ilə bağlı deyildir. Ermənistan onsuz da Prezident İlham Əliyev tərəfindən təklif edilən prinsipləri qəbul etdiyini bəyan etmiş və hər mənada onun qarşısında təslim olmuşdu. Azərbaycanın Qarabağda məğlub etdiyi qüvvələr sırasında Ermənistan ən kiçiyi və ən zəif idi. Dığəq düşmənlər üzərində Zəfərin sənədləşməsi üçün 8 avqust görüşü lazım idi və bu görüş çox ustalıqla və məharətlə təşkil olundu. ABŞ prezidentinin dilindən bütün dünyaya (Azərbaycan düşmənlərinə) verilən mesajlar artıq bütöv və azad Azərbaycanın müstəqilliyini və dövlətçiliyini

əbədi etdi.

Beləliklə, 1994-cü il Əsrin müqaviləsi ilə Ulu öndər Heydər Əliyev ərazilərinin bir hissəsi işğal altında olan Azərbaycanın müstəqilliyini və dövlətçiliyinin qoruyub saxlaya bilmişdirsə, 2025-ci il 8 avqustda Prezident İlham Əliyev azad və bütöv Azərbaycanın müstəqilliyinin və dövlətçiliyinin əbədi

olmasına nail oldu. Bu dünya diplomatiya tarixində bir müsəlman və türk dövlətinin indiyə qədər nail olduğu ən yüksək zirvədir.

Tahir Mirkişili

YAP İdarə Heyətinin üzvü, Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri.

Amerikalı ekspert: "Azərbaycanla Ermənistan arasında razılaşma Rusiyanın Cənubi Qafqazda təsirinin azalmasına imkan verəcək"

Otuz ildən artıq müddətdə ilk dəfədir Ermənistanla Azərbaycan arasında sülhün əldə edilməsi mümkün olub və mən düşünürəm ki, bu, olduqca əhəmiyyətlidir.

Bu sözləri AZƏRTAC-a açıqlamasında ABŞ-ın Milli Müdafiə Universitetinin dosenti Stefan Bruks deyib. O bildirib ki, bu saziş Rusiyanın beynəlxalq miqyasda təcridinin növbəti əlaməti olacaq.

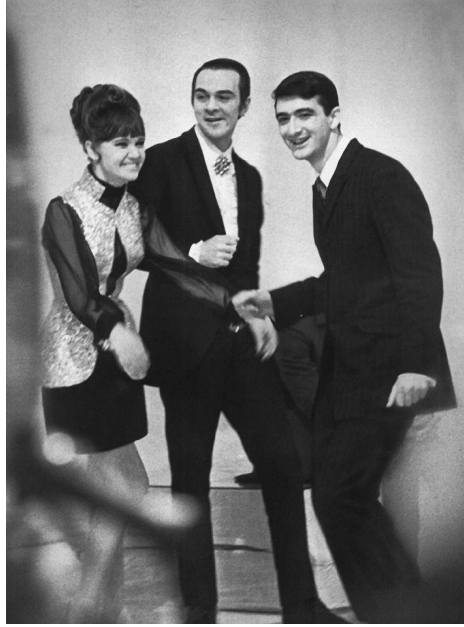
"Demək istədiyim odur ki, Rusiya ilə Ermənistan arasında çox güclü əlaqələr var idi və rəsmi Moskva bu ölkədə qoşun yerləşdirib. Fikrimcə, Ermənistan Rusiyadan çox da razı deyildi. Belə ki, ən son müharibədə Ermənistan Rusiyadan istədiyi dəstəyi ala bilmədi. Ona görə də hesab edirəm ki, bu razılaşma Rusiyanın Qafqazda təsirinin azalmasına imkan verəcək", - deyə o vurğulayıb.

Amerikalı ekspert Prezident İlham Əliyevin Vaşinqton səfəri zamanı ABŞ-la əldə olunmuş razılaşmalara da toxunub və iki ölkə arasında müdafiə sahəsində əməkdaşlığa qoyulan məhdudiyyətlərin aradan qaldırıldığını yüksək qiymətləndirib. "ABŞ-ın Azərbaycanın ən yaxşı beş ticarət tərəfdaşı olduğu deyilir və bu saziş yaqın ki, bu imkanları daha da artıracaq. Anlaşma Azərbaycanı Naxçıvanla birləşdirəcək dəhlizdə ABŞ üçün iqtisadiyyat baxımından xüsusi imkanlar yaradır. Rusiya bu anlaşma ilə bağlı xarici müdaxilələrə qarşı xəbərdarlıq edib. Bu ölkənin Gürcüstanda, Ukraynada etdiklərini nəzərə alsaq, xarici müdaxilədən danışmasını çox ironik hesab edirəm", - deyə Stefan Bruks əlavə edib.

Səsi ilə ürəkləri fəth edən Müslüm Maqomayev

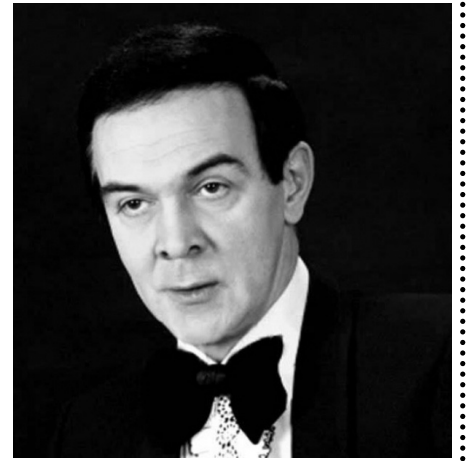
Dünyanı mahnıları ilə gəzən və hər bir ifasında Azərbaycanı, onun gözəlliyini vəsf edən Müslüm Maqomayev bir ömür yolunda böyük bir sənətkar ömrü yaşadı. Mahnıları ilə, Azərbaycanı eldən-edə tanıtması ilə. Hansı ölkədə olmasından asılı olmayaraq, böyük sevgi ilə Azərbaycandan söz açdı. Ey əziz anam, Azərbaycan! - deyərək, onu qucağında bəsləyən vətəni ülvə hissləri ilə dünyaya təqdim edəndə bir övlad sevgisini ifadə etmiş oldu.

adi istedadı təbii ki, Azərbaycanın musiqi ictimaiyyətinin diqqətini də cəlb etmiş və məşhur dirijor və bəstəkar Niyazi ilə sıx təmasda olmuşdu. O, dövrünün təcrübəli pedaqoqlarından dərslər almış, və beləliklə, dünya şöhrətli bir ifaçıya çevrilmişdir.

1966-cı ildə Parisin "Olimpiya" konsert salonunda ilk konsertini verir. İki il sonra 1968-ci ildə Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasını bitirir və 1969-cu ildə Sopotda keçirilən Beynəlxalq Mahnı Festivalında ilk mükafatını alır. 1975-ci ildə "Azərbaycan Dövlət Estrada-Simfonik Orkestri"nin bədii rəhbəri təyin edilib. Bu

fitri istedadı burada çiçəklənməyə başlayır və öz bəhrəsini bir sıra mahnıların ifasında görür. Moskvanın görkəmli bəstəkar-nəğməkarları Müslümün səsinə uyğun olan xüsusi mahnılar bəstələməyə başlanılır. Bunların sırasında "Buhenvald harayı", "Ruslar müharibə istəyirmi?" mahnıları, rus xalq mahnılarından: "Piter boyunca", "Mənim atlarım", italyan mahnılarından: "Luçiya", "Sorento" və s. xüsusi yer tutur. Bununla yanaşı, onun repertuarında Azərbaycan mövzusu da öz əksini tapır. Bunlardan Ü.Hacıbəyovun iki romansı - "Sənsiz", "Sevgili canan", həm də babası

Böyük musiqiçi idi Müslüm Maqomayev. Dildən-dilə düşərək, dünyanı klassik musiqisi ilə gəzən sənətkar sanki ifası ilə bəşəriyyətin dilində danışmağı bacarırdı. Tərcüməyə ehtiyac olmadan qitələrə yol açan musiqisində insanları sanki biri-birinə yaxınlaşdırdı. Sərhədsiz musiqi dünyası ilə böyük bir məktəb yaratmış oldu. Bu məktəbdən çoxları keçdi, ona bənzəmək istədilər də. Amma Müslüm ola bilmədilər. Təkrarsız Müslüm Maqomayev. Onu bizdən çox da uzun olmayan bir zaman məsafəsi ayırsa da bu cismani yoxluq ruhi dünyalara bir soyuqluq gətirməmişdir. İstər ifası, istərsə də tərcüməyi-halı ilə nümunəvi bir ömür yaşadı. Onun keçdiyi şərəfli ömür yolunun səhifələri zəngin və oxunaqlıdır.

1942-ci ildə Bakı şəhərində dünyaya göz açan dünya şöhrətli müğənni Müslüm Maqomayev gənclik illərini Bakıda keçirib. İlk dəfə olaraq, 14 yaşında ikən Dənizçilər klubunda çıxış edib. Qeyri adi-istedadla malik olan M.Mağomayev 19 yaşında Helsinkidə gənclər festivalında, 1963-cü ildə Moskvada keçirilən Azərbaycan mədəniyyəti günlərində uğurlu çıxışları ilə şöhrət qazanıb. 1960-cı illərdə Azərbaycan Dövlət Opera və Balet Teatrının solisti olub. Onun ən böyük arzularından biri İtaliyada təhsil almaq idi. Nəhayət, həmin gün yetişir və gənc Müslüm Azərbaycan Opera və Balet Teatrı tərəfindən "La Skala" teatrına təcrübə toplamağa göndərilir. O, hələ uşaqlıqdan Mattia Battistini, Enriko Karuzo, Mario del Monako, Tinna Ruffo kimi italyan klassiklərinin qramplastinkaları ilə maraqlanırdı, onlardan qiymətli olaraq vokal dərsləri alırdı.

O, gənclik xəyallarını gerçəkləşdirib və ona Çenarro Barro, Enriko Pyatsa kimi canlı korifeylərdən dərslər almaq nəsib olmuşdu. 1950-ci illərin axırlarında, yeniyetməlik və ilk gənclik illərində Bakı məhəllələrindən birindəki heyətlərində, dostlarının arasında oxuyardı. Bakıda tayı-bərabəri olmayan bu bariton səsi eşidən hər kəs istər-istəməz ona diqqət kəsilir, bu səsin seyrindən çıxma bilmirdi. M.Mağomayevin nadir səsi, qeyri-

orkestrlə Sovet İttifaqının bir sıra şəhərləri ilə yanaşı Fransa, Bolqarıstan, Polşa, Finlandiya, Kanada və İranda konsertlər verir. 1970-ci illərdən həyatını estrada ilə bağlayıb və görünməmiş populyarlıq qazanıb. Keçmiş SSRİ-nin hər yerində çıxışlar edib, stadionlarda konsertlər verib, televiziya onun konsertlərinə geniş yer ayırıb, qrammofon valları böyük tirajla buraxılıb.

M.Mağomayevin sonrakı yaradıcılıq fəaliyyəti Moskva şəhəri ilə bağlıdır. Müslümün

M.Mağomayevin "Şah İsmayıl" operasından Şah İsmayılın ariyasıdır. Ənənəyə sadıq qalaraq, M.Mağomayev öz bacarığını bəstəkarlıq sahəsində də müvəffəqiyyətlə sınayır. Bəstələdiyi mahnıların sırasında "Ey əziz anam, Azərbaycan!" öz layiqli yerini tutur. Bildiyimiz kimi, o, konsertlərinin əvvəlində və sonunda, o daima bu mahnını qüvvətli səslə və qüdrət hissi ilə ifa edirdi, bu da dinləyicilərdə böyük qürur doğururdu. Ötən əsrin 80-ci illərdə kinoda ölməz Nizami rolunda çəkilməyə təkliflər alır və onları qəbul edir. Beləliklə, Nizami obrazını özünəməxsus bir tərzdə oynayır və böyük müvəffəqiyyət qazanır.

Onun keçdiyi zəngin yaradıcılıq yolu dövlət tərəfindən yüksək qiymətləndirilmişdir. Yaradıcılıq fəaliyyətinə görə, SSRİ və Azərbaycanın ən yüksək ad və ordenlərinə layiq görülüb. Qırmızı Əmək Bayrağı Ordeni, Azərbaycan Respublikasının xalq artisti, SSRİ xalq artisti, Xalqlar Dostluğu Ordeni, "Şöhrət" ordeni və "İstiqlal" ordeni ilə təltif olunur.1971-ci ildə haqqında "Oxuyur Müslüm Maqomayev" adlı film-konsert çəkilmişdir. Bütün bunlarla yanaşı, müğənni SSRİ Qırmızı Əmək Bayrağı və Xalqlar Dostluğu ordenləri ilə təltif edilmiş, SSRİ-nin xalq artisti adını almışdır.Böyük musiqiçinin sənət dünyasına musiqi duyumu yüksək olan dinləyicilər müraciət edərək, sözün əsl mənasında ölməz musiqiçi olan M.Mağomayevin ifasında gözəl musiqi əsərlərini dinləyirlər. Hər zaman yaddaşlarda, qəlblərdə yaşayan böyük musiqiçi böyük səs xəzinəsini bizlərə bəxş etmişdir.

Zümrüd BAYRAMOVA

Uşaq bezləri körpə baxımında ən əsas və vacib ehtiyaclardan biridir. Körpənin dəri sağlamlığının qorunmasında və rahatlığının təmin edilməsində düzgün uşaq bezi seçimi və dəyişdirmə üsulları böyük əhəmiyyət kəsb edir. SİA mövzu ilə bağlı araşdırma aparıb.

Bez seçərkən nələrə diqqət etməliyik?

Bez seçimi həm körpənin rahatlığı, həm də dəri sağlamlığı üçün vacibdir. Səhv uşaq bezinin seçilməsi dəri qıcıqlanması və narahatlığa səbəb ola bilər. Düzgün uşaq bezi seçərkən nəzərə alınmalı olan əsas amillər bunlardır:

1. Bezi ölçüsü və çəki uyğunluğu

Uşaq bezləri ümumiyyətlə körpənin çəkisinə görə təsnif edilir.

Bezi sıx olmamalıdır, həm də kifayət qədər yaxşı oturmalıdır.

Çox sıx olan uşaq bezləri körpənin dərisinə təzyiq göstərərək qıcıqlanmaya, çox boş olan isə sızmalara səbəb ola bilər.

2. Absorbsiya qabiliyyəti

Yaxşı uşaq bezi mayeni tez udmalı və körpənin dərisini quru saxlamalıdır. Bu, bir gecədə istifadə edilən uşaq bezləri üçün xüsusilə vacibdir.

Bezi seçərkən, uzunmüddətli qoruma və yüksək udma qabiliyyəti olan məhsullara üstünlük verin.

3. Dəriyə uyğun maddələr

Körpənin həssas dərisi üçün hipoalerjenik və qoxusuz uşaq bezlərinə üstünlük verilməlidir.

Sintetik materiallar əvəzinə pambıq kimi təbii materiallardan hazırlanmış uşaq bezləri dərinin qıcıqlanması riskini azaldır.

4. Sızdırmazlıq maneələri

Yan maneələri olan uşaq bezləri mayenin sızmasının qarşısını alır və körpənin paltarını təmiz saxlamağa kömək edir.

5. Hərəkət azadlığı

Körpənin rahat hərəkət etməsi üçün elə-

Uşaq bezi alarkən bu məqamlara diqqət edin!

məhsul olduğundan, qiymət mühüm amildir. Ancaq sırf qiymətə görə seçim etmək əvəzinə keyfiyyətə də fikir verilməlidir.

Bezi necə dəyişdirmək olar?

Körpənin bezinin dəyişdirilməsi həm gigiyena, həm də dəri sağlamlığı üçün müntəzəm olaraq edilməsi lazım olan bir prosesdir. Bezi dəyişdirərkən aşağıdakı addımlara əməl etməlisiniz:

1. Tələb olunan ləvazimatları hazırlayın

Bezi dəyişdirməyi asanlaşdırmaq üçün əlinizdə aşağıdakı əşyaların olması vacibdir:

Yeni parça

Nəm səlfetlər və ya pambıq və isti su

Səpgi və ya qoruyucu bariyer kremi
Dəyişən mat və ya təmiz dəsmal

2. Əllərinizi təmizləyin

Prosedura başlamazdan əvvəl əllərinizi yuyun. Bu, körpənizə qulluq edərkən gigiyenəni qorumağa kömək edir.

3. Körpəni hazırlayın

Körpənizi dəyişən döşəyin üzərinə qoyaraq onu rahat vəziyyətdə saxlayın.

Körpənin təhlükəsizliyini təmin etmək üçün uşaq bezi dəyişdirərkən heç vaxt körpəni tək qoymayın.

4. Çirkli bezi çıxarın

Çirkələnmiş parçanı diqqətlə çıxarın və nəcisin təmizlənməsi üçün parçanın təmiz bir hissəsini istifadə edin. Çirkli parçanı möhkəm bükün və zibil qutusuna atın.

5. Körpənin dərisini təmizləyin

Körpənin cinsiyyət sahəsini nəm səlfet və ya ilıq suda isladılmış pambıqla yum-

şaq bir şəkildə təmizləyin. Qız körpələrini öndən arxaya təmizləmək infeksiya riskini azaldır.

6. Dərini qurudun

Təmizlədikdən sonra körpənin dərisini yumşaq bir dəsmal ilə yumşaq bir şəkildə qurudun. Quru dəri səpgi riskini azaldır.

7. Qoruyucu krem çəki

Səpginin qarşısını almaq üçün körpənin dərisinə nazik bir təbəqə ilə uşaq bezi səpgisi kremi çəkin.

8. Yeni bezi taxın

Yeni uşaq bezini körpənin altına qoyun və lenti körpənin belinə tam oturacaq şəkildə bərkidin. Uşaq bezinin çox sıx və ya çox boş olmadığından əmin olun.

9. Geyimlərini təşkil edin

Bezi dəyişdirildikdən sonra körpənizi yenidən paltarına qoyun və onun rahat oturduğundan əmin olun.

10. Əllərinizi yenidən yuyun

Prosedurdan sonra əllərinizi yuyaraq gigiyenəni təmin etməyi unutmayın.

Bezi dəyişərkən diqqət etməli olacaqlar

Daimi dəyişiklik:

Bezi tez-tez dəyişdirmək səpgi və qıcıqlanmanın qarşısını almaq üçün vacibdir. Xüsusilə körpənin nəcis etdiyi uşaq bezləri dərhal dəyişdirilməlidir.

Gecə dəyişikliyi:

Gecə boyu yatan körpələrdə uşaq bezinin dəyişdirilməsi yalnız defekasiya zamanı edilməlidir. Bu, körpənin yuxu rejiminin

pozulmasının qarşısını alır.

Nəm səlfet seçimi:

Ətirsiz və spirtsiz səlfetlərdən istifadə edərək körpənin həssas dərisini qoruya bilərsiniz.

Dəri reaksiyalarına diqqət yetirin:

Körpənin dərisində qızartı və ya qıcıqlanma hiss etsəniz, istifadə etdiyiniz uşaq bezini və ya səlfetini dəyişdirməyi düşünə bilərsiniz.

Körpənizlə ünsiyyət qurun:

Bezi dəyişdirərkən körpənizi danışaraq və ya gülümsəyərək rahatlaşdırma bilərsiniz. Bu, uşaq bezini dəyişdirməyi daha zövqlü edə bilər.

Səpgi və qıcıqlanmanın qarşısının alınması üsulları

Bezi dəyişdirərkən düzgün üsullar tətbiq edilməzsə, səpgi və dəri qıcıqlanması kimi problemlər yarana bilər. Bu problemlərin qarşısını almaq üçün bezi məsləhətlər:

Bezi tez-tez dəyişdirin:

Yaş və ya çirkli uşaq bezləri körpənin dərisində uzun müddət qalmamalıdır.

Dərinin nəfəs almasına icazə verin:

Körpənizi gün ərzində qısa müddətə uşaq bezi olmadan buraxmaq onun dərisinin nəfəs almasına kömək edə bilər.

Keyfiyyətli uşaq bezi səpgi kremlərindən istifadə edin:

Səpgi əlamətlərini gördükdə, qoruyucu kremlər tətbiq etməklə problemin irəliləməsinin qarşısını ala bilərsiniz.

Doğru ölçü bezi istifadə edin:

Çox dar olan uşaq bezləri dəridə sürtünməyə səbəb ola bilər. Körpənin çəkisinə uyğun uşaq bezlərindən istifadə edin.

Kimyəvi məhsullardan qaçın:

Tərkibində ətir, spirt və ya sərt kimyəvi maddələr olan məhsullardan çəkinin.

Tərkibində ətir, spirt və ya sərt kimyəvi maddələr olan məhsullardan çəkinin.

Nəticə

Körpənin rahatlığını və dəri sağlamlığını qorumaq üçün uşaq bezi seçimi və uşaq bezinin dəyişdirilməsi diqqət yetirilməli vacib bir məsələdir. Düzgün ölçüdə uducu və dəriyə uyğun uşaq bezlərindən istifadə körpənin rahat böyüməsinə kömək edəcək. Bundan əlavə, uşaq bezi dəyişdirərkən gigiyena qaydalarına diqqət yetirmək və körpənin ehtiyaclarına həssas olmaq səpgi və digər dəri problemlərinin qarşısını almağa kömək edir. Körpə baxımı zamanı bu addımlara diqqət yetirərək həm sizin, həm də körpənin həyatını asanlaşdırma bilərsiniz.

Ayşən Vəli

stik bantlı uşaq bezlərinə üstünlük verilməlidir. Xüsusilə sürünmə və yerimə mərhələsində olan körpələr üçün elastik və davamlı uşaq bezləri vacibdir.

6. Ekoloji cəhətdən təmiz seçimlər

Ətraf mühitə diqqətli ailələr bioloji parçalana bilən materiallardan hazırlanmış uşaq bezlərinə üstünlük verə bilərlər.

Uşaq bezlərinin istehsal prosesində istifadə olunan kimyəvi maddələrin ətraf mühitə zərər vermədiyinə əmin olun.

7. Gecə və gündüz bezi

Gecə istifadəsi üçün daha yüksək udma qabiliyyəti olan uşaq bezlərinə üstünlük verilməlidir. Gündüz fəaliyyətləri zamanı daha incə və yüngül uşaq bezləri körpənin rahatlığını artırır.

8. Qiymət və performans balansı

Uşaq bezləri müntəzəm istifadə olunan

Ankara-Dəməşq hərbi müqaviləsi

Türkiyə nizami Suriya ordusunu öz şablonlarına uyğun olaraq yenidən təşkil edir

Türkiyə və Suriya hərbi saziş imzalayıblar ki, Ankara cənub qonşusuna ordunun yenidən qurulmasına kömək edəcək, həmçinin onu yeni silah sistemləri ilə təmin edəcək. Türkiyə Müdafiə Nazirliyinin avqustun 14-də açıqladığı kimi, onlar keçid hökumətinə hücum imkanlarını gücləndirməkdə hərtərəfli kömək etmək istəyirlər.

Həmin gün Türkiyə Müdafiə Nazirliyində keçirilən brifinqdə onlar bir gün əvvəl Ankara ilə Dəməşq arasında müdafiə sahəsində bağlanmış sazişdən danışdılar. "Memorandumun məqsədi hərbi təlim və əməkdaşlığın əlaqələndirilməsi, planlaşdırılması, məsləhətləşmələrin aparılması, məlumat və təcrübə mübadiləsi, hərbi texnikanın, silah sistemlərinin, texniki vasitələrin və əlaqədar xidmətlərin alınmasının təmin edilməsidir", - Respublika Hərbi İdarəsindən bildiriblər.

Ankara ayrıca hökumət əleyhinə keçmiş qrupların üzvlərindən formalaşan Suriya ordusunun ciddi yenidənqurmaya ehtiyacı olduğuna və onların nizam-intizam, hərbi hazırlıq və döyüş potensialındakı çatışmazlıqlarına diqqət çəkib.

Ərəb mediasının məlumatına görə, memorandum iki ölkə arasında daha geniş hərbi əməkdaşlıq paktına dair aylarla davam edən danışıqların nəticəsi olub və müzakirəsi Bəşər Əsəd hökumətinin süqutundan sonra başlayıb.

Hazırkı hərbi müqavilə Dəməşq üçün

əleyhinə qruplara verdiyi dəstəyi nəzərə alsaq, Suriya və Türkiyənin yeni hakimiyyət orqanları arasında əməkdaşlıq məntiqli görünür, lakin onların münasibətlərində hər şey o qədər də şəffaf və hamar deyil. Dəməşq sünni monarxiyaları və Qərb üçün Suriya-İran münasibətlərinin əvvəlki zəhərli təcrübəsini nəzərə alaraq, bir aktordan birbaşa asılılıqdan uzaqlaşmağa və çox güman ki, çoxşaxəli əlaqələr sistemi qurmağa çalışır. Suriyanın Xarici İşlər Nazirliyi və Müdafiə Nazirliyi rəhbərlərinin Moskvaya son səfəri nəinki az-çox qorunub saxlanılan razılaşmaları bərpa etmək, həm də müxtəlif ölkələrin maraqları arasında tarazlıq yaratmaq cəhdi-dır. İsrail və bir sıra Fars körfəzi ölkələri isə Türkiyə və Suriyanın maraqlarına zidd olaraq Rusiyanın Suriyadakı obyektlərinin saxlanmasına çalışırlar. Rusiya mənbələri bunu belə izah edirlər ki, Ankara bir vaxtlar İran kimi Suriya ərazisini özünün müdafiə nöqtəsinə çevirmək istəyir. Bu vəziyyətdə, Dəməşq və Körfəz monarxiyaları arasında münasibətlərin inkişafına mane olan Əsəd rejiminin İranla münasibətləri ilə bənzətmə özünü göstərir.

Ümumiyyətlə, Suriyadakı hazırkı hakimiyyət bu və ya digər şəkildə elə bir vəziyyətdədir ki, əvvəlki rejimin üzvləşdiyi problemləri həll etmək məcburiyyətindədir və bu, təkcə xarici siyasətlə deyil, həm də məcburi şəkildə iqtisadiyyatla da bağlıdır. Bununla belə, əgər Körfəz ölkələri planlaşdırılan infrastruktur layihələrini həyata keçirmək niyyətindədirlərsə, o zaman bu, ən azı xarici regional aktorların maraqları ilə bağlı müəyyən balansın formalaşmasına kömək edə bilər.

V.VƏLİYEV

Elcin Bayramli

2 qiymətlə ali məktəbə daxil olmaq!

Son illərdə ali məktəblərə qəbul üçün keçid ballarına baxanda bişmiş toyuğun gülməyi gəlir. 150-200 balla ali məktəbə qəbul olunur. Bu da o deməkdir ki, ali məktəbə daxil olan tələbə 5 ballı sistem üzrə 1 və 2 qiymətlərlə imtahandan keçmiş olur! Hələ bunlar orta təhsilin seçilmişləri, savadlıları, özünə inananlarıdır. Konkret desək, orta təhsil sıradan çıxmışdır!

İndi keçək bunun səbəblərinə. Orta məktəbdə normal təhsil almaq üçün hər cür şərait var. Bəs müəllimlər niyə məktəblilərə normal təhsil verməkdə maraqlı deyillər? Çünki aşağı əməkhaqqı alan müəllim dərs keçməkdə maraqlı ola bilməz. Onun fikri evində olan çoxsaylı problemləri bu maaşla necə həll edəcəyidir. Ona görə də, dərsi başdansaovdu yola verib evinə tələsir ki, bir az istirahət edib, axşam repetitorluqla 5-10 manat əlavə pul qazansın. Ali məktəblərə orta və yuxarı balla qəbul olanların çoxu isə məktəblərin yox repetitorların, hazırlıq kurslarının əsəridir. Məktəb, sadəcə, formal olaraq mövcuddur.

Bununla belə, orta təhsil sisteminin iflasa uğramasının səbəblərini təkcə Təhsil Nazirliyində axtarmaq lazım deyil, həm də valideynlərin özlərində axtarmaq lazımdır. Hər halda, bu ölkədə tam orta təhsil pulsuzdur, dərslilər pulsuz verilir, məktəblər zəruri ləvazimat və avadanlıqlarla təmin edilir.

O zaman valideyni ağıllı olan, özü isə təhsil almaq istəyən uşaq savadsız ola bilməz. Hər şey dərslilərdə yazılıb, bilmədiyini isə müəllimdən soruşmaq olar. İstənilən məlumatı internetdən 1 dəqiqəyə tapmaq mümkündür. Yəni, bilik onu istəyənin cibindədir.

Bəs uşaqlar niyə məktəbdə təhsil almaqda maraqlı deyillər? Burada çoxsaylı səbəblər var. Kənd yerlərində uşaqlar təsərrüfat işlərində valideynlərinə kömək etməyə məcburdurlar. Əks halda dilənçi vəziyyətinə düşərlər. Ona görə də, tədris ilinin çox hissəsini məktəbə gəlmirlər, gələndə də, dərslilik halları qalmır.

Şəhərlərdə uşaqlar vaxtlarını internetdə, mobil telefonlarda min oyundan çıxmaqda, televiziyanın qabağında keçirməkdə daha çox maraqlıdırlar. Valideynlərin çoxu uşaqlarına mütəlak azadlıq verib.

Uşaq da əyləncəni qoyub dərsi niyə oxusun ki? Ağzında uşaq deyirsən. O nə bilir ki, bu gələcəkdə ona hansı problemlər yaradacaq? Axı hələ ki, hər şey müftə gəlir, atası bahalı telefon, kompüter alır, "məktəbi bitirən kimi sənə maşın alacağam" deyər söz verir, anası seriala baxmaqdan vaxt tapıb ona həyatı başa salmır, yalnız uşağın az yemək yediyindən narahat olur.

Tədris proqramının ağırlığı da uşaqları dərstdən soyudur. Lakin bu əsas səbəb deyil, burada məsuliyyətin çox böyük hissəsi birbaşa valideynlərin üzərinə düşür. Valideynlərin çoxu uşağın həqiqi bilik əldə etməsinə deyil, diplom almasına çalışır. Başa düşür ki, amansız kapitalizm şəraitində uşağın əlindeki o kağız parçası ona kömək olmayacaq, işəgötürənlərə bacarıqlı, savadlı kadrlar lazımdır. Belədən həmin diplomlular ordusunun çoxu işsiz qalır, ya da ən yaxşı halda hardasa fəhləlik, sürücülük, satıcı işi tapırlar.

Göründüyü kimi, təhsilimizin bərhad gündə olması üçün çoxsaylı səbəblər var. Nə qədər ki, təhsil sisteminin başında fasiləsiz və nəticəsiz eksperimentlər aparılır, nə qədər ki, cəmiyyət olaraq tənəkkürümüz, gələcəyə baxışımız dəyişməyib, bu problem həll olunmayacaq.

1-2 qiymətlə universitetə daxil olub, orada 4 il vaxt itirib, bir "kağız parçası" ilə çıxmaqdan sonra, uşaqları yönəldin peşə məktəblərinə, kurslarına, imkan verin bir sənət, peşə öyrənilən həyatda öz bacarıqlarını realizə etsinlər. Bununla özlərinə və cəmiyyətə daha faydalı olarlar.

Ankara ilə Dəməşq arasında sənəd bir gün əvvəl, avqustun 13-də yüksək səviyyəli Suriya nümayəndə heyətinin Türkiyə paytaxtına səfərindən sonra imzalanıb. Həmin vaxt bildirilmişdi ki, saziş müdafiə sahəsində əməkdaşlığın gücləndirilməsi, xüsusi bacarıqların öyrədilməsi, terrorizmə qarşı mübarizə, minalardan təmizləmə, kibermüdafiə, hərbi mühəndislik, maddi-texniki təminat və sülhməramlı əməliyyatlar sahəsində bir sıra proqramların həyata keçirilməsi sahəsində əməkdaşlığın gücləndirilməsi məqsədilə hərbi qulluqçular arasında müntəzəm təcrübə mübadiləsi təmin etmək məqsədilə hazırlanıb.

“İstirahət və müalicə mərkəzlərində yaradılan əsaslı yeniliklər məmnunluq hissi doğurur”

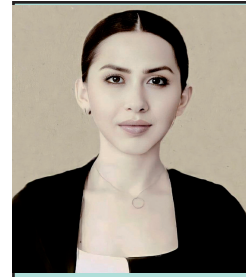
Azərbaycan Həmkarlar İttifaqları Konfederasiyasının istirahət və müalicə mərkəzlərində yaratdığı əsaslı yeniliklər məmnunluq hissi doğurur. AMEA-nın Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun şöbə müdiri fəlsəfə elmləri doktoru, professor Sakit Hüseynov müalicə aldığı Buzovna Fizioterapiya mərkəzində yaradılmış yüksək xidmət, şəffaflıq və peşəkarlıq, müalicə mütəxəssislərinin fəaliyyətindəki yeniliklərə dair fikirlərində bildirib.

O, e-ahik Elektron Rezervasiya sistemi vasitəsilə rahat şəkildə Buzovna Fizioterapiya Mərkəzinə yol-ayış aldığını vurğulayıb. Hazırda bu xidmətlərin şəffaf və elçatanlığına münasibət bildiren alim qeyd edib ki, yaradılmış şərait böyük zəhmətin nəticəsidir və müasir tələblərə cavab verir. Həmçinin burada bir çox həm-

karlarının da yeniliklərdən və göstərilən xidmətlərdən məmnun qaldıqlarının şahididir. Alim vurğulayıb ki, islahatlar üzvlərin xidmətlərdən rahat istifadə etməsinə imkan yaratdığı kimi, həmçinin bütün həmkarları da öz fəaliyyətləri ilə prosesə dəstək olmalıdırlar. Çünki şəffaflıq və elçatanlıq prinsipinə əsaslanan belə fəaliyyət Cənab

Prezidentin qarşıya qoyduğu islahatlar konsepsiyasının önəmli tərkib hissəsidir.

Lale Mehralı

Qapısından pərdə asılan evlər

İnsanın məhrəmiyyət və qorunma duyğusunu hiss etməsi ilə eyni vaxtda yaranıb pərdə ehtiyacı. Elə farscadan tərcümədə də örtən, pünhan edən mənasını verir. Elə insan da pünhan qalmaq istədiyi üçün pərdəyə ehtiyac duyub, istifadə edib. Pərdə həyatımıza girəndə qapı anlayışı yox idi insanın, qapı nədir, necə olur, bilmirdi. İbtidai dövrlərdə insanların sığınacaq imkanları indikilərdən fərqli idi, mağaralarda yaşayan insanlar çöldən gələn isti və soyuq havanın qarşısını almaq üçün, yırtıcı heyvanlardan qorunmaq üçün heyvan dərilərindən, ağac yarpaqlarından pərdə düzəldirdilər mağara girişinə. Sivilizasiya inkişaf etdikcə mağaranın içində, sonralar daxmalarda pərdələrlə arakəsmələr-otaqlar yaratmağa başladı insan, beləcə evdəki məhrəmiyyət qorundu, qadın-kişi, böyük-kiçik arasındakı pünhanlıq o pərdələrlə tənzimləndi.

İndi də var rayonlarda, kəndlərdə, evlərin pəncərəsindən başqa qapısına da pərdələr asılır. Həm daxili, həm də bayıra açılan qapılarda görmək ola o pərdələri. Xüsusilə evin bayır qapısında pərdə mədəniyyəti var kənd yerlərində. İstidə, bürküdə qapı açıq saxlananda o pərdələr qoruyur məhrəmiyyəti, içəridəkiləri. O pərdə ardır, həyədir o insanlar üçün. O pərdə yuxarı qaldırılmaz, yığılmır, daimi açıqdır. O pərdəli evlərdəki insanların namusu, arı, həyası həmişə nümunə olurdu. Bayır qapısında pərdə olan evlərdən əxlaqsız insan çıxmazdı, həyasız insanlar yaşamazdı o pərdələrin arxasında. Həyası, əxlaqı olmayanlar niyə qapısına pərdə tutmaq ehtiyacı duysun ki?

Bu günlərdə bir şeyin fərqi var, ara-sıra sosial şəbəkələrdə qarşıma çıxan videolarda o pərdə asılmış qapılardan çox görməyə başlamışam axı. Yenə qapı açıqdır, pərdə örtülü. Bir şey fərqli idi, indi o pərdəli qapıların arxasındakı məhrəmiyyət yox idi o videolarda. Əksinə, pərdə önündə baş verirdi baş verəcək. Nə baş verirdi?

Cinsi azlıqlar rəqs edir o pərdəli qapıların önündə. Əynində dar bir qadın corabı (retuz dediyimiz geyim), göbəyini açıqda qoyan bir köynək (indiki gənclər ona crop deyir), ayağında bir qadın şəpşəpi, saçları yeni uzanmağa başlayan, üzünü ülgüclə dərinə təmizləyən, sir-sifəti boyalı yarı kişi, yarı qadın biri rəqs edir o videolarda. Nə kişi deyil, nə qadın, qadın olmağa hazırlaşan kişi demək olar.

Əvvəl paytaxtda rastlaşırıdım belə vəziyyətlərlə, gecə klublarından çəkilib paylaşılan kadrlarda görürdük bu cür yarı qadın, yarı kişi adamları. Sonralar sosial şəbəkələrdəki aktivlik artıqca instaqramda, tik-tokda qərribə adamlar peyda olmağa başladı, canlı yayımlar açıb söhbət etməyə, izləyici yığmağa başladılar o adamlar. Öz parıltılı həyatlarını göstərdilər o canlı yayımlarda, necə yaşayırlar, nə cür yaşayırlar, hamısını çəkirlər. Bahalı həyat, əla döşənməmiş ev, son model maşınlar, lüks məkanlarda əyləncə gəncləri beləcə cəlb etdi. Kişi kimi bir qazancı olmayacağını gören yeniyetmə, cinsini danmağı, onun kimi yaşamağı seçir, əgər belə etsə daha lüks həyatı olacağını dərk edir. Yalan da deyil, onların həyatı bahalıdır. Kim maliyyələşdirir, kim sponsorluq edir bilmirəm, amma bu həqiqətdir ki, onlar dolanısq dərdi çəkmirlər, pulu kağız kimi xərcləyirlər, hər həftə bir ölkəyə səyahət edirlər.

O pərdəli ev qapılarının qarşısında rəqs edən, canlı yayım açanlar, baxış toplamaq, özünü tanımaq hayında olanlar da onlar kimi olmağa çalışan gənclərdir. Ən ucqar rayonlarda, kəndlərdə belə bu vəziyyət hökm sürür. Belə insanlar əvvəllər də vardı, amma bu qədər yox. Olanlar da cəmiyyətin stiqmasından, qınağından qorxurdu, üzə salmırdı. Bilmirəm, bəlkə də elə bu qədər imiş, internet üzə çıxardı hamısını. Rəqəmsallıq əxlaqı da başqa müstəviyə keçirdi, cinsiyyəti də. O cinsini dananlar kimi olmaq istəyən o qədər uşaq var ki indi. Bir qığılcım gözləyirlər sadəcə, qınaqdan qorxmayanlar da o kamera önündə istədiyini edirlər.

Çox narahatam, öz övladlarım üçün, hamının balası üçün. Bir vaxtlar uzaq ölkələrdəki orta cins polemikalarını oxuyub təəccüb edirdik, bizdəki orta cinslərdən xəbərsizmişik. Yağış sonrası göbək misalı, hər yerdədir. Sayları getdikcə artır, kütləviləşir vəziyyət. Vaxtilə ata-anasından çəkinən indi cəmiyyətdən də çəkinmir, ətrafı vecinə almır. Pərdə qalıb artıq, jurnala baxdıq, kino qabaqdadır. Anons heç yaxşı şeylər söyləmədi bizə...

“Ailə dəyərlərinin qorunmasında məktəbin rolu”

Bu mövzuda HDİM İB növbəti tədbirini İsmayilli rayonunda keçirib

Hüquqi və Demokratik İslahatlar Mərkəzi İctimai Birliyi Azərbaycan Respublikasının Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyinin maliyyə yardımı ilə həyata keçirdiyi “Ənənəvi yüksək dəyərlərin təbliği” layihəsini uğurla davam etdirməkdədir.

HDİM İB layihənin icra planına uyğun olaraq növbəti tədbirini avqustun 15-də İsmayilli rayonunda mərkəzi kitabxanada keçirib. Maraqlı müzakirələr, diskussiya şəraitində keçən tədbiri giriş sözü ilə açan HDİM İB-in sədri İlham Əliyev layihə ilə bağlı iştirakçılara ətraflı məlumat verib. O çıxışında Azərbaycanın özünəməxsus nümunəvi adət, ənənəsinin, ailə dəyərlərinin olduğunu və bu dəyərlərin qorunub, saxlanmasında və inkişaf etdirilməsində dövlətimizin geniş işlər gördüyünü söyləyib. Layihə rəhbəri onu da qeyd edib ki, məktəbli uşaqlar milli irsimizə daha çox maraq göstərməli, öyrənməli və təbliğ etməlidir.

İlham Əliyev çıxışında ailə dəyərlərinin sağlam, milli maraqlara uyğun inkişaf etdirilməsinin vacibliyini bildirib və uşaqları, yetişməkdə olan gənc nəsli, ümumilikdə cəmiyyətin bütün təbəqələrini ailə dəyərlərimizə hörmət və rəğbət göstərməyə çağırıb.

Elmi işçi Afaq Orucova beşəri və milli dəyərlər haqqında danışmış və müasir dövrdə inteqrasiya prosesləri

fonunda milli-mənəvi dəyərlərimizin təzyiqə məruz qaldığını bildirib. Vüsalə Mənsimova isə çıxışında bildirib ki, müasir dövrün yenilikləri mədəniyyətlərə və milli mənəvi dəyərlərə zərər vurur, bunun qarşısını almaq üçün biz öz dəyərlərimizi daha çox qorumaq və yaşatmalıyıq. YAP-ın İsmayilli rayon təşkilatının sədri Zaur Muradov isə çıxışında uşaqların, yeniyetmə və gənclərin məktəblə yanaşı ailədə valideynlər tərəfindən milli, mənəvi dəyərlərimiz, adət ənənələrimiz, sağlam ailə modeli haqqında əsaslı bilgiler əldə etmələrinin vacib olduğunu bildirib. Qeyd edib ki, bu vacib amilin həyata keçirilməsi ilə gənclərimiz Azərbaycanı daha çox sevir, milli ruha daha geniş formada bağlı olar. Digər çıxış edənlər, o cümlədən muəllimə Günel

Mənsimova, rayonun Gulyan kənd sakini Namiq Mürsəliyev, İsmayilli MKS əməkdaşı Ayten Qəmbərova, rayonun Zernova kənd sakini Namiq Aslanov və digərləri müasir dövrdə gənclərin milli ruhunda tərbiyə olunmasının cəmiyyətimizin inkişafına genişmiqyaslı töhfələr verəcəyini bildiriblər. Sonda tədbir iştirakçılarının maraqlandıran suallar cavablandırılıb.

İrəvan Aİİ-dən çıxır

BAXIŞ BUCAĞI

və xidmətlərin sərbəst hərəkəti Aİİ-nin təməli daşdır. Zəngəzur dəhlizi kontekstində bu o deməkdir ki, Naxçıvandan (Azərbaycan) Azərbaycana giriş və çıxışda gömrük postları yaradılmalı və Aİİ çərçivəsində müəyyən edilmiş vahid gömrük rüsumları tətbiq edilməlidir. Ermənistanda yerləşən Rusiya hərbi bazası gömrük postlarını təmin etmir. Lakin Tramp öz nəzarətini bərqərar edərsə, bu, İttifaq daxilində malların və xidmətlərin sərbəst hərəkəti məhdudlaşdıracağı üçün Aİİ-nin nizamnaməsinin birbaşa pozulması deməkdir. Belə olan halda Ermənistan çox güman ki, ABŞ-la tərəfdaşlıq və Aİİ-yə üzvlük arasında seçim etməli olacaqdır.

Bildirilir ki, artıq Aİİ ilə Azad Ticarət Zonası (ATZ) sazişi imzalayan İran üçün Zəngəzur dəhlizi prioritet deyil. İrandan gələn və İrana daşınan mallar ABŞ-ın heç bir müdaxiləsi olmadan hazırkı ATZ çərçivəsində daşınır. Ermənistan bu müqavilələrə əməl etməyə borcludur. Aİİ-nin qarşından gələn iclasında Birlik üzvləri İrəvana İranla Azad Ticarət Zonası çərçivəsində öhdəliklərini xatırlada bilərlər. Aİİ qaydalarına əməl edilməməsi, xüsusən də mal və xidmətlərin sərbəst hərəkəti Ermənistanın təşkilat üzvlüyünün legitimliyini şübhə altına ala bilər. Üstəlik, artıq Ermənistan İrəvanın Aİİ ilə yaxınlaşmasının arzuolunmazlığı barədə xəbərdarlıq edilib, çünki bu, Aİİ normalarına ziddir. Və belə davam edərsə, Rusiya müvafiq tədbirlərin tətbiqi məsələsinə baxacaqdır. Bir müddət əvvəl bu barədə Rusiya baş nazirinin müavini Aleksey Overçuk danışmışdı.

Ermənistanın Zəngəzur dəhlizində tutduğu mövqe malların və xidmətlərin sərbəst hərəkəti üçün problemlər yaradır

Çolpon-Atada İssık-Kul sahillərində cümə axşamı başlayan və cümə günü davam edən iki əlamətdar hadisə baş verir: III Qırğızistan-Rusiya Biznes Forumu və Avrasiya İqtisadi İttifaqının (Aİİ) Avrasiya Hökumətlərarası Şurasının (EIGC) 43-cü iclası keçirilir. Tədbirdə ABŞ-ın şirkəti tərəfindən nəzarət ediləcəyi gözlənilən Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı potensial geosiyasi dəyişikliklər fonunda iştirakı xüsusi əhəmiyyət kəsb edən Ermənistan hökumətinin başçısı Nikol Paşinyan istisna olmaqla, İttifaqın üzvü olan ölkələrin baş nazirlərinin iştirakı gözlənilir.

biləcək məsələlərdən biri də bu yaxınlarda İran arasında Aİİ ilə azad ticarət zonasının yaradılmasına dair imzalanmış sazişdir ki, bu da ticarət əlaqələrinin inkişafında mühüm addım ola bilər. Lakin Ermənistan ətrafındakı vəziyyət və onun Zəngəzur dəhlizinin inkişafı üzrə ABŞ-la müstəsna tərəfdaşlığı ciddi maneələr yaradır.

Xatırladaq ki, Zəngəzur dəhlizi Ermənistan ərazisindən keçməklə Azərbaycanın onun Naxçıvan muxtariyyəti ilə birləşdirmək üçün nəzərdə tutulub. Dərc edilmiş məlumatlara görə, Ermənistanın ABŞ-la bu marşrut üzrə tərəfdaşlığı eksklüziv ola bilər və 99 ilə hesablanır. Qeyd edilib ki, bu, ABŞ prezidenti Donald Trampın Ermənistan ərazisinə nəzarət etməsi deməkdir, bu, Aİİ-nin prinsiplərini sual altına qoyur. Malların

Nikol Paşinyan ötən ay Minskdə keçirilən Avrasiya İqtisadi Forumunu buraxıb və o, bu gün Çolpon-Ataya gəlməyib. Onun mətbuat katibi Nazeli Baqdasaryanın sözlərinə görə, Ermənistan hökumətinin başçısı avqustun 12-dən 15-dək məzuniyyətdədir. Lakin Belarus prezidenti Aleksandr Lukaşenko daha sonra təklif edib ki, bəlkə də Aİİ-də hər şey qaydasında deyil və Ermənistan hökumətinin başçısının Aİİ-nin iclaslarını buraxmasının səbəbini axtarmaq lazımdır.

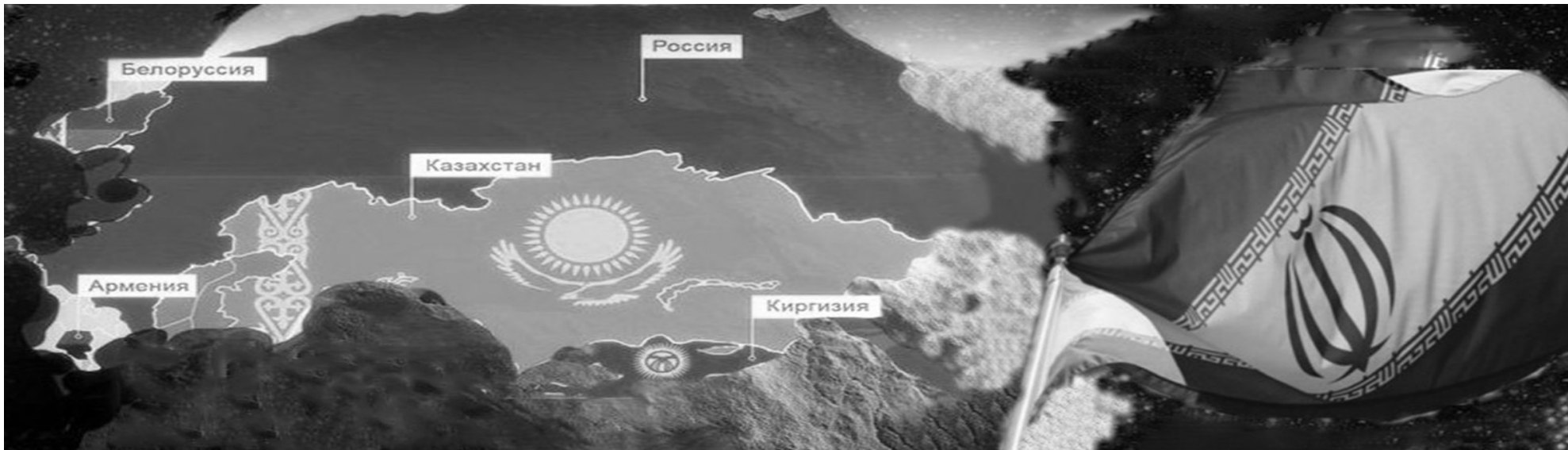
Sürekli dəyişikliklər, bazarlar və texnologiyalar uğrunda şiddətli rəqabət, eləcə də qeyri-sabit geosiyasi vəziyyət dövründə qərarların qəbulunun sürəti və keyfiyyəti uğurun əsas amilə çevrilir. Aİİ-nin hazırkı görüşü rəqabətin təkcə iqtisadi deyil, həm də geosiyasi müstəvidə olduğu bu aktual məsələlərin müzakirəsi üçün platformaya çevrilməyi vəd edir. İclasda müzakirə oluna

Bununla belə, Ermənistan Tətbiqi Siyasi Araşdırmalar İnstitutunun elmi işçisi Sergey Melkonyan Qazaxıstanın Kazinform agentliyinə verdiyi müsahibədə deyib ki, "...iqtisadi nöqteyi-nəzərdən Aİİ Ermənistan üçün MDB-dən daha maraqlıdır". Ermənistanın Aİ-yə üzvlüyünə gəlincə, bu, real perspektiv hesab edilmir. "İİR-in son sorğusuna görə, ilk dəfə olaraq Ermənistan əhalisinin yarıdan az hissəsi Avropa İttifaqına üzvlük ideyasını dəstəkləyib, gənclər isə ən böyük şübhə ilə yanaşıblar. Eyni zamanda, Ermənistan rəhbərliyi Aİİ-dən çıxmağı planlaşdırdığını vurğulayıb. Bu onunla izah olunur ki, cəmiyyətin əsas prioritetləri təhlükəsizlik, sərhədlər və Aİ-də bu sülh və real təminat deyil. Bu kontekstdə Aİİ, xüsusən də Qazaxıstanla iqtisadi əlaqələrin dərinləşdirilməsi üçün axtarılan platforma olaraq qalır", - Melkonyan vurğulayıb.

Ardı Səh. 11

İrəvan Aİİ-dən çıxır

Əvvəli-Səh-10

Rusiya tərəfi Zəngəzur dəhlizinə nəzarəti itirdiyini anlayınca bunun Ermənistan üçün nə qədər acınacaqlı olacağını sübut etməyə çalışır. Bildirir ki, Aİİ Ermənistan iqtisadiyyatı üçün həyat xəttidir: üzlük milyardlar və sabitlik gətirir. 2024-cü ildə Ermənistanın Aİİ ölkələri ilə

dollara çatıb.

İclasda təşkilat daxilində ümumi valyuta bazarının yaradılması da daxil olmaqla digər məsələlər də müzakirə olunacaq. Layihə 2030-cu ilə planlaşdırılır. Qırğızistanın İqtisadiyyat və Ticarət Nazirliyinin EAEU-nun əlaqələndirilməsi şöbəsinin rəhbəri E l i m b e k

şəklidə ortaya qoyulan bir hadisənin canlı şahidi olduq. Moskva bunu "kollektiv Qərb yenə də hər şeyi birtərəfli qaydada, öz zövqünə və fikrinə uyğun etmək qərarına gəldi, çünki qurulmuş ritorikaya görə, bu, Vaşinqton və Brüsselin fəal dəstəyi ilə ölkələrin sülh və sabitlik üçün qanuni hüququdur" kimi təqdim

mühüm amildir. Pul proqnozlaşdırıla bilənliyi və sabitliyi sevir. Məsələn, Ermənistan bu cür ahəngdarlıqla öyünə bilməz və Paşinyanın seçki dəstəyini itirməsi vəziyyəti tamamilə alt-üst edə bilər. Tərəflərin bütün niyyətləri həyata keçərsə, Gürcüstan yeganə nəqliyyat dəhlizi olmaqdan qismən çıxacaq. Əslində, gürcülər Sovet İttifaqının dağılma-

ticarət dövriyyəsi 12,7 milyard dollara yüksəlib (halbuki, bu ticarətin 90 faizi Rusiyanın sanksiyalardan kənar qızıl və almaz satışı sayəsində formalaşmış). Bu rəqəm Avropa İttifaqı ilə ticarət həcmi əhəmiyyətli dərəcədə üstələyir ki, bu da əksinə, 14% azalaraq cəmi 2 milyard dollara çatıb. Aİİ təkə Ermənistanın əsas tərəfdaşı deyil, həm də onun iqtisadi sabitliyinin əsasını təşkil edir. Enerji resurslarının etibarlı təchizatçısı kimi Rusiyanın rolu xüsusilə vacibdir: qaz və neft məhsulları sərfəli şərtlərlə verilir. İttifaqdan çıxmaq Ermənistanı enerji və xidmətlərin qiymətlərinin kəskin artması, həmçinin xarici ticarətin əhəmiyyətli hissəsinin itirilməsi ilə hədələyir ki, bu da artıq Aİİ-yə doğru açıq-aşkar keçid nümayiş etdirir.

Moskva Aİİ-nin bütün ölkələr üçün nə qədər əhəmiyyətli olduğunu Qırğız Respublikasının başçısının Qırğızistan-Rusiya İqtisadi Forumunun iştirakçılarına müraciətindən bir cümləni yazmaqqla qeyd edir: "Aİİ-nin bir hissəsi olmağın üstünlüklərini Qırğızistan Prezidenti Sadır Japarov da qeyd edib. O bildirib ki, "Qırğızistan Aİİ ilə əməkdaşlığa önəm verir və Rusiya ilə çoxəsrlik dostluq əlaqələrini yüksək qiymətləndirir və onları möhkəmləndirməyə çalışır. Japarov qeyd edib ki, Rusiya respublikanın əsas ticarət, iqtisadi və investisiya tərəfdaşlarından biri olaraq qalır. Beləliklə, 2024-cü ildə iki ölkə arasında qarşılıqlı ticarətin həcmi 25% artaraq 3,9 milyard dollara, Qırğızistan mallarının Rusiya Federasiyasına ixracı 40 faizə yaxın artıb, Rusiyanın Qırğızistan iqtisadiyyatına birbaşa investisiyalarının həcmi isə 280 milyon

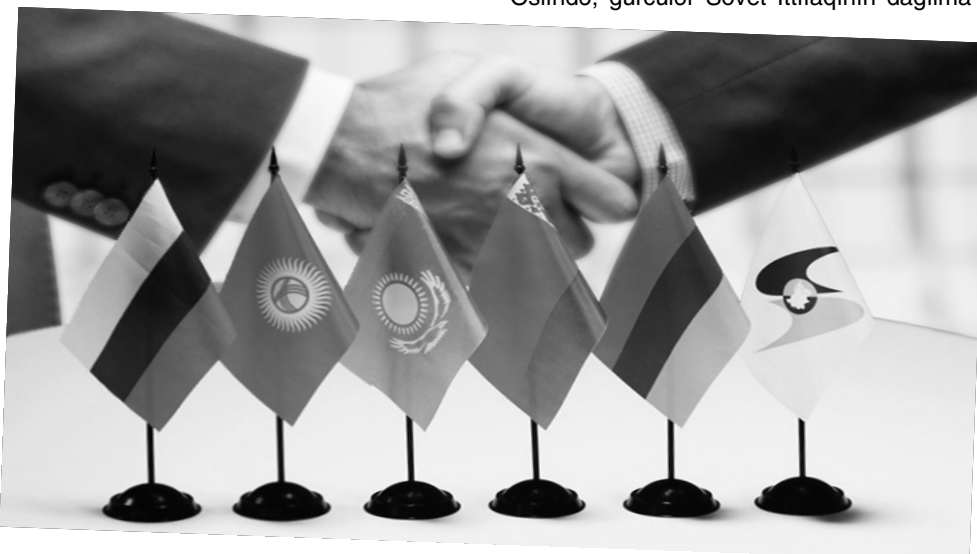
Kanibek qeyd edib ki, bu, ümumi birja bazarıdır - bizneslərin, müəssisələrin, kənd təsərrüfatı sektorunun və ticarət şirkətlərinin şəffaf qaydalara uyğun olaraq malların topdan satışı və alışı ilə bağlı müştəşkil platformadır. "Ümumi birjanın işə salınması bütün Aİİ ölkələri üçün eyni qaydaları, şəffaf qiymətləri yaradır, çünki hamı görə bilər ki, məsələn, qırğızıstanlı fermer və rusiyalı alıcı necə ticarət edir.

Boz sxemlərin sayı azalacaq, çünki ticarət rəsmi şəklidə qeydə alınacaq, milli valyutalardan istifadə imkanları daha da genişlənəcək", - Elimbek Kanibek izah edib.

Rusiya Ermənistanı itirdiyini anlamağa başlayıb. ABŞ-da keçirilən görüşdən sonra baş verənlər isə Ermənistan-Aİİ və Ermənistan-Rusiya münasibətlərinin son akkordlarıdır. Artıq geriye dönüşün mümkünəz olduğunu hər iki ölkədə anlamağa başlayıblar. Rusiya əvvəlcə vasitəçilərini, sonra Ermənistandakı 5-ci kolonunu, daha sonra iqtisadi rıçaqlarını işə salsa da təzyiqlər effektiv olmadı. Rusiya Ermənistanı itirməklə İranla ticari layihələrini də itirməli olur. İranın aqressivləşməsinə səbəb də budur.

Rusiyasız Cənubi Qafqaz

Avqustun 8-də Azərbaycan liderləri İlham Əliyev və Ermənistan liderləri Nikol Paşinyan ABŞ paytaxtına səfər etdilər və burada prezident Donald Trampın iştirakı ilə sülh arzuları ifadə edərək sənəd imzalayıblar. Beləliklə, dünyanın o tayında qələmin üç vuruşu ilə Cənubi Qafqazda yeni nizamın formalaşdığı elan edildi və Rusiya artıq "kiçik şahmat taxtası"ndan sıxışdırıldı. Biz parlaq

etdi.

Görünür, tarix həqiqətən də dövrüdür. Bundan əvvəl Avropa təhlükəsizliyi Rusiyasız, lakin anti-Rusiya Ukraynasının iştirakı ilə qurulmuşdu. Nəticə proqnozlaşdırıla bilən idi, lakin Qərbin istədiyini, istədiyi yerdə, istədiyi vaxt edə biləcəyinə inanan insanlar tərəfindən rədd edildi. Nəticədə Rusiya Avropa ərazisində hərbi əməliyyatlar apardı və qurulmuş dünya nizamını tamamilə məhv etdi. İndi Qarabağ müharibəsi və onun dərsləri Azərbaycan və Ermənistanı fərqli və Moskvasız düşünməyə vadar edib. Kreml isə ölkələrə "Kiyevin səhvini təkrarlamaq bilərsiniz, xəbərdarlığını edir. Kreml loyaldır, çünki hadisələrin içində deyil, kənarlaşdırılıb. Qovulduğuna görə, "diqqətini cəmləşdirir".

Bəs Gürcüstanda nə baş verir? Zəngəzur dəhlizinin açılmasının Gürcüstanı tranzit rolundan məhrum edəcəyinə, daha az əhəmiyyət kəsb edən məkana çevirəcəyinə, Mərkəzi Asiyadan, Rusiyadan Cənubi Qafqazdan və əks istiqamətdən bütün axınların eyni marşrutla gedəcəyinə inanmaq sadəlövlükdür. Çatdırılma mexanizmlərinin şəxələndirilməsi istənilən biznes müqaviləsinin əsas tələbidir. Və bütövlükdə dəhlizlə bağlı çətinlikləri nəzərə alsaq, onsuz da döyülmüş yola tələbat getməyəcək. Üstəlik, necə baxsanız da, Gürcüstan regionun sabit ölkəsi olaraq qalır. Etiraz hərəkatları, qəfil inqilab, millət liderinin istefası və ya siyasi elitanın dəyişməsi səbəbindən bütün əsas və strateji razılaşmaların pozulma və ya yenidən işlənmə riski olmadığı üçün idarəçilik sistemi dayanıqlığını və davamlılığını sübut etdi. Donald Tramp sərmayələrdən danışarkən bu

s i n d a n

sonra ən güclü global siyasi təlatüm dövründə geosiyasi kozırlarını itirirlər. Bundan əlavə, Avropa İttifaqı Gürcüstana qarşı soyuq müharibə aparır, dövləti öz siyasi iradəsinə tamamilə tabe etmək üçün bütün mümkün vasitələrlə "Gürcü arzusu" hökumətini hakimiyyətdən uzaqlaşdırmağa çalışır. Digər tərəfdən, Tramp administrasiyası ilə əlaqələr qurulmayıb. Gürcüstan və ABŞ eyni gəmidə görünür, amma əslində Cəzef Bayden administrasiyası tərəfindən hələ də pis niyyətin izi var. Ona görə də, təbii ki, reaksiya səmimidirsə, Tiflisin niyə belə hid-dətlə əl çalması və sevinməsi tam aydın deyil.

Həç kimə sirr deyil ki, Amerika və Avropa liderlərinin tərəfli çıxışlarına öyrəşmiş həm hakimiyyət, həm də onun opponentləri Bakı və İrəvanın Tiflisdən daha çox diqqət və dəstək almasına açıq qışqıqla yanaşırlar. Axı son 20 ildə ölkə ağlaşırmaz və ağlaşırmaz bütün qurbanlar verib, tələb olunan islahatları, dəyişiklikləri etirazsız həyata keçirib. Bütün bunlar Qərblə maksimum yaxınlaşma naminə, Bayden administrasiyası və Brüsselin siyasi elitası sadəcə olaraq bütün ölkəni fasiləyə verdilər, çünki Tiflis bəzi postulatlarla razılaşmamağa cəsəret etdi. Dərhal məlum oldu ki, sən demokratiya ola bilməzsən, MDB-nin üzvü ola bilmərsən, Rusiya ilə yaxşı münasibət qura bilmərsən, üstəlik, hətta öz ərazisində hərbi baza qura bilmərsən, yenə də Amerika və Avropa ilə dost ola bilmərsən. Gürcüstanın siyasi elitası üçün bu, aydın dərslərdir.

V.VƏLİYEV

“Danışıqlar Ağ Evin Cənubi Qafqaz siyasətində rol oynaması üçün real imkanlar yaratdı”

“ABŞ Prezidenti Donald Trampın vasitəçiliyi ilə Vaşinqtonda baş tutan Ermənistan–Azərbaycan danışıqları Ağ Evin Cənubi Qafqaz siyasətində rol oynaması üçün real imkanlar yaratdı. Xüsusilə “Beynəlxalq Sülh və Rifah naminə Tramp Marşrutu” (TRIPP) marşrutunun (Zəngəzur dəhlizi) açılması və 99 il müddətinə ABŞ-ın nəzarətinə verilməsi Vaşinqton prizmasından ciddi uğur sayılır”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında politoloq Turan Rzayev deyib.

Turan Rzayev sözlərinə belə davam edib: “Sırr deyil ki, ABŞ üçün bu dəhliz həm də Çinin “Bir Kəmə, Bir Yol” layihəsinin Qafqaz ayağını balanslaşdırmaq baxımından əhəmiyyətlidir. O zaman maraqlı bir sual yaranır: ABŞ aktiv şəkildə regiona daxil olarkən, əsas rəqibi Çin niyə səssizliyini qoruyur?”

Çinin sükutunun səbəbi

Çinin səssizliyinin müxtəlif izahı ola bilər. Lakin ilk qeyd edilməli məqam Pekinin bu kimi situasiyalarda sərgilədiyi mövqedir. Müşahidələrimdən gəldiyim qənaət budur ki, Çin adətən, strateji maraqlarına toxunan məsələlərdə açıq reaksiya verməkdə tələsmir. Xüsusən də üçüncü tərəflərin təşəbbüsləri qarşısında daha çox “gözləmə və qiymətləndirmə” mövqeyi tutur. Məqayisə

üçün deyim ki, Rusiya və İran bunun tam tərsini edir. Mövcud situasiyada Çinin səssizliyinə dair ilk və ən ağlabatan versiya alternativ marşrutların mövcudluğudur. Xüsusilə bu məqam Pekinə strateji elastiklik verir. Daha dəqiq desək, Gürcüstan və İran marşrutları Çinin nəzərindən çıxmayıb. Əksinə, son illərdə Pekin həm İrana, həm də Gürcüstanla böyük miqdarda investisiya yatırır. Digər tərəfdən, Azərbaycan özü də hər iki marşrutun davamlılığı, hətta gələcəkdə daha da inkişafında maraqlıdır. Bu baxımdan Çin Zəngəzur dəhlizinə qarşı açıq reaksiya vermədən, sakit şəkildə alternativ və ya paralel layihələrin üzərində işləyə bilər.

Gizli razılaşma

Lakin bir də məsələnin daha fərqli, suby-

ektiv versiyama dayanan tərəfi var. Hesab edirəm, Azərbaycanla Çin arasında daha mühüm bir razılaşma var. Söhbət icrası illərdə siyasi, iqtisadi və texnoloji səbəblərdən reallaşmayan Transxəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutu layihəsindən gedir. Transxəzər layihəsi, ya da dəhlizi həm Çin, həm də Azərbaycan üçün çox əhəmiyyətlidir.

Prezident İlham Əliyevin Çinə son səfəri bu baxımdan xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Səfər zamanı iki ölkə arasında bir çox saziş, o cümlədən strateji tərəfdaşlıq haqqında sənəd imzalandı. Bu sənəddə Transxəzər marşrutu ilə bağlı gizli razılaşmalar da ola bilər.

İcrası riskli layihə

Qeyd etdiyim kimi, uzun müddət Xəzərin statusu məsələsində fikir ayrılıqları daha qabarıq olsa da, son illərdə mübahisəli hüquqi status məsələləri artıq müəyyən qədər həllini tapıb. Məhz buna görə bu qənaətdəyəm ki, Çin üçün hüquqi maneəv imkanları hazırda yaranıb.

Təbii ki, işin texniki tərəfləri var. Xəzərin dibindən optik internet kabeli artıq bəzi ölkələr arasında çəkilib. Dəmir yolu tuneli və ya sualtı qaz kəməri layihəsi də texniki baxımdan mümkündür. Düzü, icrası kifa-

yət qədər bahalı və risklidir, amma Çinin maliyyə və texnoloji resursları belə bir layihəni reallaşdırmaq üçün yetərlidir. Nəzərə almaq lazımdır ki, 99 il kifayət qədər uzun bir müddətdir və Çin daha tez vaxta Transxəzər layihəsini həyata keçirib, nəzarət sahibi ola bilər. Bu zaman isə hazırda ABŞ-ın “Tramp marşrutu” fonunda etdiyini Çin edə bilər.

Azərbaycanın rolu artacaq

Çinin Rusiya ilə münasibətlərdə səmimi olduğunu düşünürəm. Bu məsələdə balanslı görünməyə çalışan Pekin, eyni zamanda alternativ marşrutların olmasını istəyir. “Bir Kəmə, Bir Yol” təşəbbüsü çərçivəsində Rusiya üzərindən keçən Şimal marşrutuna alternativ olaraq Transxəzər-Orta Dəhliz (Çin-Qazaxıstan/Türkmənistan-Xəzər-Azərbaycan-Gürcüstan-Avropa) marşrutu Çinin strateji ehtiyat planıdır. Əslində, Rusiya-Ukrayna müharibəsi bu marşrutun əhəmiyyətini bir daha göstərdi.

Azərbaycan üçün isə belə bir razılaşma həm geosiyasi statusunu gücləndirir, həm də ölkəni regionun enerji və informasiya tranziti baxımından mərkəzə çevirir. Azərbaycan artıq Şərq-Qərb və Şimal-Cənub dəhlizlərinin kəsişməsində yerləşir. Əgər Transxəzər marşrutu reallaşarsa, bu, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu, Cənub Qaz Dəhlizi və digər infrastruktur xətləri ilə inteqrasiya olunaraq Azərbaycanın global logistika şəbəkəsində rolunu artırır.

Azərbaycan yeni titül qazanacaq

Burada Azərbaycanın da nə etmək istədiyini anlamaq lazımdır. Aydın məsələdir ki, Bakı nə Qərbdən, nə Rusiyadan, nə ABŞ-dan, nə də Çindən asılı olmaq istəyir. Əksinə, bu güclərin maraqlarını ölkənin tranzit üstünlükləri üzərində balanslaşdırmağa çalışır. Zəngəzur dəhlizinin açılması da bu strategiyanın bir hissəsidir. Başqa cür desək, Ermənistanla normalaşma, Türkiyə ilə əlaqələrin dərinləşməsi, İranla ehtiyatlı əməkdaşlıq və Çinə yeni marşrutlar təqdim etməklə Azərbaycan özünü regionun geosiyasi “dəhliz lideri” kimi formalaşdırmağa çalışır.

Hər halda Transxəzər layihəsi hazırda yalnız ideya və diplomatik hazırlıq mərhələsində ola bilər, lakin əgər Çin qərar verərsə, bu layihənin reallaşması üçün texniki və maliyyə resursları təmin edilə bilər. Onu da deyim ki, bu cür strateji layihələr qismən müddətli nəticələrə hesablanmır. Azərbaycanın diplomatik çevikliyi, geosiyasi mövqeyi və enerji-logistika potensialı bu layihənin mərkəzi halqasına çevrilməsinə imkan verir. Çinin səssizliyi isə, bəlkə də, bu razılaşmanın artıq masada olduğunu, lakin açıqlanmadığını göstərir. Yəni bu səssizlik “susqun razılıq” ola bilər.”

Ayşən Vəli

Təbii ədviyyatlı içkilər: faydalıdır, amma doza vacibdir

“İnsanlar “təbii güc” deyər düşündükləri ədviyyatlı içkiləri çox vaxt faydalı olsun deyər qəbul edirlər, amma problem odur ki, hər təbii şey təhlükəsiz deyil və

doza məsələsi çox vacibdir”. Bu barədə qida eksperti Fərid Səfərov S A-ya açıqlamasında bildirib. Onun sözlərinə görə, bəzi məşhur ədviyyatlardan düzgün istifadə etmək lazımdır.

1. Darçın

Faydası: Qan şəkərini bir qədər aşağı sala bilər, antioksidant təsir göstərir.

Amma uzun müddət və çox miqdarda qəbul edildikdə qaraciyər zədələnməsi və qan laxtalanma pozğunluğu riski yaradır.

2. Zəncəfil

Faydası: İltihab əleyhinə təsir, həzmə kömək, ürəkbulanmanı azalda bilər.

Qan sulandırıcı təsiri güclüdür. Mədə turşuluğunu artırır, qan təzyiqini salaraq başgicəllənmə verə bilər.

3. Zərdəçal (sarıkök)

Faydası: Güclü antiinflamatuar, qaraci-

yər dəstəkləyici təsir göstərir.

Öd daşı və ya öd yolları tıxanlığı olanlarda spazm və ağrı artırır. Həddindən artıq istifadə mədə-bağırsaq pozğunluqlarına səbəb ola bilər.

Ekspert əlavə edib ki, bu qarışıqlardan “Çox içsəm, daha çox fayda alaram” düşüncəsi zəhərlənmə və qaraciyər, böyrək zədələnməsi riskini artırır. “Daimi gündəlik istifadə zamanı bitkilərdəki aktiv maddələr dərman kimi təsir göstərə bilər, amma həkim nəzarəti olmadan uzunmüddətli istifadəsi təhlükəlidir. Əksər ədviyyatlar qan durulaşdırıcı, şəkər salıcı, təzyiq tənzimləyici təsir göstərdiyi üçün dərmanların təsirini artırır və ya azalda bilər”, — deyər Fərid Səfərov qeyd edib.

Səfərov, tövsiyə edir ki, ədviyyatlarla hazırlanmış detoks içkilərini müalicə məq-

MÜNASİBƏT BİLDİRİLDİ

sədli deyil, müxtəlif, balanslı qidalanmanın bir hissəsi kimi, həftədə 2-3 dəfə, kiçik porsiyada istifadə etmək daha təhlükəsizdir. Xroniki xəstəliyi olanlar (diabet, ürək-damar, qaraciyər, mədə xəstəlikləri) isə başlamazdan əvvəl mütəxəssis həkimlə məsləhətləşməlidir.

Fatimə Əliyeva

Vaşinqton görüşü çərçivəsində ABŞ, Azərbaycan, Ermənistan liderləri arasında imzalanan Birgə Bəyannamə əsasında ATƏT-in Minsk qrupunun ləğvi ilə bağlı qərar Avropa İttifaqının şərti sərhəddə yerləşdirdiyi Mülki Müşahidə Missiyasının «binokl diplomatiyası»na da aid olmalıdır

Azərbaycanın Zəfəri ilə bitən ikinci Qarabağ müharibəsindən sonra belə ölkəmizə qarşı təxribatlarını davam etdirən ermənipərəst dairələrin onsuz da fəaliyyətsiz qurum kimi tanınan Minsk qrupunu canlandırmaq cəhdləri də nəticəsiz qaldı. Razılaşmaya əsasən, guya bölgədə sabitlik yaratmağı və erməni silahlılarını bölgədən uzaqlaşdırmağı öhdəsinə götürən Rusiya «sülhməramlıları»nın yerləşdikləri ərazilərdə «saqqallı terrorçuların» təxribatlar törətməsi belə bu missiyanın həmsədrlərini narahat etmədi. Müləhizələr çox olsa da məqsəd Minsk qrupunun saxlanılması idi. Artıq tarixin arxivinə atılmış, «Dağlıq Qarabağ münaqişəsi»nin həlli ilə məşğul olmaq kimi vəzifə məsuliyyətini «unudan»,

məsi, Azərbaycanın Qələbəsi ilə başa çatan Vətən müharibəsi zamanı, döyüşlərin davam etdiyi günlərdə və sonrakı müddətdə də hadisələrə müdaxilə etməyən, əvvəllər olduğu kimi, səssizlikləri ilə işğalçını dəstəkləyən Minsk qrupu ölü qurum olduğunu fərasətsizliyi ilə də təsdiqlədi. İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra da «sehirli çubuq»la Minsk qrupunu diriltmək cəhdləri nəticəsiz qaldı.

Tarixi hadisələr də göstərdi ki, ATƏT-in Minsk qrupu yarandığı gündən problemin həllinə yox, yerində qalmasına, dondurulmasına xidmət edib. ATƏT-in hazırda mövcud olan formatına ehtiyacı yoxdur, olsa belə, «ölü canlar»dan heç nə ilə fərqlənmir. Ermənistanın xunta rejiminin hərbi

şəhərində keçirilmiş görüşünün nəticələrinə dair 7 bənddən ibarət Birgə Bəyannamə»nin imzalanması tarixi hadisə idi.

«Biz və Amerika Birləşmiş Ştatlarının Prezidenti Donald Tramp «Azərbaycan Respublikası və Ermənistan Respublikası arasında sülhün və dövlətlərarası münasibətlərin təsis olunması haqqında» Saziş»in razılaşdırılmış mətninin tərəflərin xarici işlər nazirləri tərəfindən paraflanmasına şahidlik etdik. Bu kontekstdə biz Sazişin imzalanması və yekun olaraq ratifikasiyası üçün əlavə tədbirlərin görülməsinin davam etdirilməsinə ehtiyac olduğunu qəbul etdik və ölkələrimiz arasında sülhün təmin edilməsi və gücləndirilməsinin vacibliyini vurğuladıq» sözlərini yer aldığı Bəyannamədə Minsk qrupu ilə bağlı maddənin yer alması gözənilən sülh sazişinin imzalanması istiqamətində atılan inamlı addım, Prezident

Məntiq sadədir. Bunun üçün Ermənistan konstitusiyasına dəyişikliklər edilməlidir ki, oradan Azərbaycana qarşı ərazi iddialarının yer aldığı müstəqillik bəyannaməsi çıxarılsın. Prinsipcə məsələ budur. Buna görə də sülh sazişinin mətni razılaşdırılıb. Bu sənədin paraflanması ideyası da Azərbaycan tərəfindən irəli sürülüb. Biz sadəcə olaraq, Əbu-Dabidə baş verənləri şərh etmədik. Fikirləşdik ki, kommünikənin birgə mətni üzərində razılığa gəldiyimiz üçün şərh ediləcək heç nə yoxdur. Amma erməni tərəfi həmişə olduğu kimi, öz şərtləri ilə təcüratları ortaya qoymağa çalışır. Prinsipcə, dediyim kimi, biz tabutun üzərini dəmir-betonla qapatmaqdan və bundan sonra normal yaşamaqdan uzaqda deyilik» sözləri ilə Ermənistana daha bir ev tapşırığı verildiyini söyləyən Prezident İlham Əliyev birgəyaşayışa hörmətlə bağlı tövsiyəsini də xatırladır: «Biz özümüzə məxsus

Bölgədə sabitliyin, təşəbbüskarı və müəllifi - Azərbaycan

vədinə xilaf çıxan, 28 il bölgəyə turist kimi səfərlər edən, yalnız Ermənistanın maraqlarına uyğun açıqlamalar verən qrupun məqsəd və məramının əsassızlığını «Nə oldu bəs status? Cəhənnəmə getdi status, gora getdi status. Gorbəgər oldu status. Yoxdur status. Və olmayacaq. Nə qədər ki mən Prezidentəm, olmayacaq» sözləri ilə ifadə edən dövlət başçımız qətiyyətlə bildirirdi ki, bu «üçlüyün» artıq təqaüdə getmək vaxtıdır.

«Minsk üçlüyü»nün fəaliyyətsizliyini etiraf edən qrupun sabiq amerikalı həmsədri Riçard Hoqlandın «Etiraf edirəm ki, gördüyümüz işlər və o işlərin yerinə yetirilmə forması haqqımızdakı stereotiplərə tam uyğun idi. Beşulduzlu otellərdə qalırdıq və orada bizə lüks apartamentlər ayrılırdı. Restoranlardan, bardan pulsuz istifadə edirdik. Olduğumuz şəhərlərdə həmişə ən yaxşı restoranları axtarırdıq. Bakı və İrəvanda ATƏT bayrağını göstərirdik, yaxşı yaşayırdıq. Lakin etiraf edirəm ki, çox az iş gördük» sözləri də «nə herb, nə sülh» tezisində uyğun «fəaliyyət göstərən» Minsk qrupunun gizli, «üç müşkətyor» oyununun beynəlxalq səviyyədə özünüdərkəliyi idi.

Prezident İlham Əliyevin xarici jurnalistlərlə görüşlərindən bir məqamı xatırlamaqla Azərbaycanın sülhəratma məsələsində Minsk qrupundan daha artıq şey göstərdiyinin şahidi olarıq: Rusiyanın «Zvezda» və «Bolşaya Aziya» media holdinqlərini təmsil edən jurnalistin dövlət başçımıza müraciətlə söylədiyi «Siz bütün dünyanın gözü qarşısında nadir presedent yaratdınız. Çünki Siz Qarabağ müharibəsi zamanı mütləq mənada sülhməramlı kimi çıxış etdiniz. Siz 23 dəfə sülh haqqında danışdınız, halbuki digər tərəf bir dəfə də olsun, bu cür bəyanat vermədi» sözləri Prezident İlham Əliyevin münaqişənin sülh yolu ilə həlli naminə göstərdiyi siyasi iradəyə inam, etimad, «Minsk qrupunun fəaliyyətinə ehtiyac varmı» sualının cavabı idi.

İkinci Qarabağ müharibəsində qazanan Qələbə ilə 30 illik işğala son qoyan Ali Baş Komandan İlham Əliyevin başçılıq etdiyi Silahlı Qüvvələrimiz BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrini, Minsk qrupunun öhdəsindən gələ bilmədiyi vəzifələri 44 gündə yerinə yetirdi. Dövlət başçımızın «Dağlıq Qarabağ adlı məhfum artıq yoxdur» sözlərinin beynəlxalq səviyyədə təsdiqlən-

cinayətlərinin, şəhər və kəndlərimizin tam dağıdılmasının şahidi olan, «münaqişənin herb variantı yoxdur» aldadıcı tezisləri ilə gün keçirən Minsk qrupunun yaradılmasında əsas məqsəd status-kvonun saxlanılmasına nail olmaq idi. «Biz göstərdik ki, status-kvo güc yolu ilə, şücaət, müdriklik, siyasət, səylərin səfərbər olunması, Azərbaycan xalqının həmrəyliyi, Azərbaycan hökumətinin iradəsi, Azərbaycan xalqının əzmkarlığı, Azərbaycan əsgərinin müzəffərliyi sayəsində dəyişdirilə bilər. Haqlı olduğumuzu göstərdik» sözləri ilə bu missiyanın bivec bir format olduğunu dəmir yumruğu ilə təsdiqləyən Prezident İlham Əliyev Ermənistana təklif olunan sülh sazişinin əsas bəndlərindən sayılan bu qrupun ləğvi ilə bağlı qətiyyət göstərdi. 2023-cü ilin sentyabrında aparılan antiterror tədbirindən sonra Azərbaycanın bölgədə yaratdığı yeni reallıqları etiraf etsə də havadarlarının istəyinə uyğun olaraq Minsk qrupunun tam ləğvi ilə bağlı ATƏT-ə müraciət ünvanlanmasında tərəddüd edən Ermənistan sonda düzgün yolu tapdı.

Bu günlərdə ABŞ Prezidenti Donald Trampın təşəbbüsü ilə Vaşinqtonda keçirilən üçtərəfli görüşdə Ermənistanın aldığı ev tapşırıqları arasında Minsk qrupunun ləğvi əsas məsələ kimi müzakirə olundu. ABŞ-Azərbaycan-Ermənistan liderlərinin iştirakı ilə keçirilən Vaşinqton görüşünün məntiqi nəticəsi ümidverici oldu. Azərbaycan, Ermənistan və ABŞ arasında imzalanan Birgə Bəyannamə, Ağ Evdə paraflanmış sülh sazişi, Birləşmiş Ştatlarla Azərbaycan arasında Strateji Tərəfdaşlığa dair Xartianın hazırlanması üçün Strateji İşçi Qrupunun yaradılması ilə bağlı sənədin qəbulu Cənubi Qafqazda sülhün təminatına etibarlı qərant kimi dəyərləndirildi. Azərbaycanla Ermənistan arasında münasibətlərin normalaşmasına xidmət edən Birgə Bəyannamənin qəbulu, sülh sazişinin paraflanması Vətən müharibəsini haqq-ədalətlə başa çatdıraraq, sülh sazişinin imzalanmasına mane olan məsələnin həllinə siyasi müstəvidə nail olan Azərbaycanın bir daha bölgədə söz sahibi olduğunu göstərdi. «Azərbaycan Respublikasının Prezidenti və Ermənistan Respublikasının Baş nazirinin Amerika Birləşmiş Ştatlarının Vaşinqton

İlham Əliyevin bu sahədə davam etdirdiyi siyasətin uğur səhifəsi idi: «Biz, həmçinin Avropada Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatının (ATƏT) Minsk Prosesi və onunla əlaqəli strukturlarının bağlanması da Azərbaycan Respublikasının xarici işlər naziri və Ermənistan Respublikasının xarici işlər naziri tərəfindən ATƏT-ə birgə müraciətin imzalanmasına şahidlik etdik. Biz ATƏT-in bütün iştirakçı dövlətlərini bu qərarı qəbul etməyə çağırırdıq» sözləri region dövlətlərinin suverenliyi, ərazi bütövlüyü və yurisdiksiyasına hörmət əsasında sülhün, sabitliyin və rifahın təşviqi üçün iki ölkə arasında yaranan inamın təzahürüdür.

Vaşinqtonda Azərbaycanın media nümayəndələrinə müsahibəsində Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh sazişinin imzalanmasına əngəl olan Minsk qrupunun ləğvi ilə bağlı əldə olunan razılığı məntiqi, əsaslı, qanuna uyğun hesab edən Prezident İlham Əliyevin söylədiyi kimi, Ermənistanın Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıdığı, «Qarabağ Azərbaycandır!» reallığını təsdiqlədiyi üçün funksional fəaliyyətini itirən Minsk qrupunun də-yure qalması tamamilə məntiqsizdir: «Ona görə bu gün sülh sazişinin paraflanması və Minsk qrupunun ləğvi ilə bağlı bizim müştərək müraciətimiz, hesab edirik ki, birinci maneəni aradan qaldırıb. Yəni deyirəm, bu gün bu paraflanma Ağ Evdə baş tutdu. Ona görə mən şübhə etmirəm ki, Ermənistan konstitusiyası dəyişdiriləndə, - Ermənistan tərəfi özü bunu bildirir ki, belə dəyişikliklər edilməlidir, - Azərbaycana olan ərazi iddiası oradan çıxarılacaq. Əks təqdirdə, bu, birinci növbədə Amerika Birləşmiş Ştatlarına hörmətsizlik olacaq.» Çünki sülh sazişi imzalananda hər bir məsələ öz həllini tapmalıdır.

Beləliklə, realıqla barışmaq tələbini ehtiva edən təkəbbürlü bəyanatlar arxada qaldı. «Beynəlxalq hüququn normaları və separatçılığın tabutunun üzərini dəmir-betonla qapadacaq sənədlər zamanət olmalıdır. Əgər erməni tərəfi Qarabağ münaqişəsinin bitdiyini hesab edirsə, Qarabağ münaqişəsinin həlli üçün yaradılmış Minsk qrupunu ləğv etmək lazımdır.

olanı qaytarmışdır və beynəlxalq ictimaiyyət bu reallığı dəstəkləyir. Mən bunu əvvəlki görüşlərdə də demişəm: siz öz həyatınızı yaşayın, biz də öz həyatımızı yaşayaq. Ancaq belə olan təqdirdə Cənubi Qafqazda az-çox məqbul situasiya təcürən yarana bilər ki, üç ölkə nəhayət, heç olmasa, hər hansı əməkdaşlıq imkanlarını müzakirə etməyə başlaya bilsin.»

Vaşinqton görüşünün nəticələrindən də aydın olur ki, Minsk qrupunun təcürüyləndə formalaşan «Dağlıq Qarabağ» məsələsi realıqda mövcud deyil. Bu, ərazi Azərbaycanın bir parçası olmaqla müzakirə mövzusu deyil. ABŞ-ın sabiq Prezidenti Bayden Administrasiyasının «elçisi» xanım Harris kimilərinin «ağ at» belində bölgəyə səfərləri belə ermənilər sevindir-mədi. Ermənistan konstitusiyasına dəyişiklik və ATƏT-in Minsk qrupunun buraxılması həll edilən kimi sülh müqaviləsi imzalanma, Cənubi Qafqaz sabitlik məkanı ola bilər.

Vaşinqton görüşü daha bir məsələni intensivləşdirir. Avropa İttifaqının (Aİ) qeyri-qanuni, Azərbaycanın rəyi olmadan formalaşdırıldığı və Ermənistanın Azərbaycanla sərhəd xətti boyunca yerləşdirdiyi Müşahidə Missiyasının agent korpusuna, «binokl diplomatiyası» ilə «patrul xidməti» apararaq «mavi geyimlilər»ə ehtiyac qalmır. Praqa razılaşması çərçivəsində Ermənistana 40 nəfərlik Aİ missiyasının müvəqqəti (2 aylıq) yerləşdirilməsi barədə razılığın 2027-ci ilədək uzadılması ilə bağlı qərarın heç bir hüquqi əsası yoxdur. Ermənistan Vaşinqton görüşündə anladı ki, sülh sazişinin imzalanması daha çox ona lazım olduğu üçün Azərbaycanın Azərbaycanın şərtlərini qəbul etməklə Aİ Müşahidə Missiyasının mandatının uzadılmasına – başqa sözlə, Azərbaycanla sərhəddə xarici ölkələrin hərbi qüvvələrinin yerləşdirilməsinə qarşı çıxmalıdır. Bu gün şərti sərhəddə sakitliyin əsas müəllifi və təşəbbüskarı Bakıdır. Bu situasiyada Avropa İttifaqının ata biləcəyi yeganə konstruktiv addım, sülh prosesinə dəstəyi missiyanın fəaliyyətini dayandırmaq və regionu tərk etmək olardı.

Xuraman İsmayilqızı

Putin qorxur

lükəsizlik xidmətinin üzvləri Rusiya Federasiyası Federal Mühafizə Xidmətinin (FSO) xüsusi bölməsinin üzvləridir.

Onların daşıyacaqları çoxlu şeylər arasında bir neçə çamadan diqqəti çəkir. Ancaq bu sizin adi baqajınız deyil. Hər bir çamadanın güllə keçirməz örtüyü var ki, Putinə atəş açılacağı təqdirdə qalxan kimi istifadə oluna bilər. Putin həm də “Çeget” adlı qorxunc kiçik nüvə çamadanını gəzdirməyi sevir. 1980-ci illərdə DTK üçün yaradılmış əvvəlki versiyaların min ton trolilə bərabər olan bir kilotonluq partlayıcı yükə malik olduğu düşünüldü. Bu, yarım mil radiusda hər şeyi məhv etmək üçün kifayətdir. Müasir versiyanın nüvə zərbəsi üçün əmrləri ötürmək üçün nəzərdə tutulduğu güman edilir.

Bir düyməni basmaqla Moskvadakı Baş Qərargah bir signal alır və nüvə zərbəsinə başlayır. Putin üçün cəngüdənlər seçilərkən aşağıdakı keyfiyyətlərə xüsusi diqqət yetirilir: “əməliyyat psixologiyası”, müstəsna fiziki və psixoloji dözümlülük, istənilən hava şəraitinə uyğunlaşma qabiliyyəti. Onlar zirehdədən güllələri atmağa qadir olduğu deyilən SR-1 “Vektor” tapançası ilə silahlanıblar.

Prezident Putinin planlaşdırılan səfərinə (istənilən yerə) bir neçə ay qalmış Rusiya xüsusi xidmət orqanları hərtərəfli hazırlıq görür. Bombaların uzaqdan partlamasının qarşısını almaq üçün elektron tıxac qurğuları quraşdırılır. İxtisaslı mütəxəssislər rəqəmsal cihazlardan istifadə edərək elektron nəzarəti həyata keçirirlər. Yolda Putini ağır zirehli furqonlardan ibarət karvan müşayiət edir. Onlar AK-47 avtomatları, tank əleyhinə qumbaraa-tan və daşınan zenit-raket kompleksləri ilə silahlanmış xüsusi təyinatlıları yerləşdirir, New York Post xəbər verir.

Məlumdur ki, cümə günü baş tutacaq sammitdə Rusiya və Amerika xüsusi xidmət

orqanlarının əməkdaşlarından ibarət gücləndirilmiş təhlükəsizlik tədbirləri həyata keçiriləcək. Ankaric yaxınlığında yerləşən hərbi bazada ABŞ Hərbi Hava Qüvvələri, Ordu, Hərbi Dəniz Qüvvələri və Dəniz Piyadaları Korpusunun üzvləri, eləcə də Milli Qvardiyaçılar və ehtiyatda olan əsgərlər yerləşir. Ümumilikdə orada 32 mindən çox hərbi qulluqçu ailələri ilə birlikdə yaşayır - Ankaric əhalisinin təxminən 10%-i. Yaxınlıqda qızıl ayılar, moose və canavarlara rast gəlinir. Konqres Kitabxanasının məlumatına görə, baza Soyuq Müharibə dövründə ABŞ-ı Sovet İttifaqından qorumaq üçün “xüsusilə vacib”

hesab edilib.

Ağ Ev, görünür, Rusiya liderinin hərbi mühitdə qarşılanmasını istəməsə də, başqa seçim olmadığı qənaətinə gəlib. Elmendorf-Richardson Alyaskada belə yüksək səviyyəli görüş üçün lazımı təhlükəsizliyi təmin edə biləcək yeganə yerdir. Putin Moskvadan doqquz saat, Tramp isə iki prezident təyyarəsi üçün kifayət qədər uçuş-enmə zolağı ilə Vaşinqtondan yeddi saat yarım uçaqca. Əsas isə, danışıqların nəticəsidir. Ukrayna hərəcin harasında və neçədən başlanan qiymətlə olacaq. Zelenski Ukraynasız danışıqların heç bir nəticə verməyəcəyini əvvəlcədən bəyan edib.

V.VƏLİYEV

Rusiya prezidenti Vladimir Putin Alyaskaya, Trampa görüşə tələsir. “The Sun” yazır ki, Vladimir Putinin Trampa Alyaskada görüşü zamanı təhlükəsizliyi yüksək səviyyəli kəşfiyyatçılar tərəfindən təmin ediləcək. Onların seçimi “əməliyyat psixologiyası”, müstəsna fiziki və psixoloji dözümlülük və istənilən hava şəraitinə uyğunlaşma qabiliyyətinə əsaslanır. Yer kürəsinin ən güclü insanlarından biri kimi, onu qanına susayan potensial qatillərdən qorumaq üçün mümkün olan hər şeyi edəcək sadıq cəngüdənlər əhatə edir.

Rusiya prezidenti Vladimir Putinin yüksək rütbəli kəşfiyyatçıların müşayiəti ilə Alyaskaya gələcəyi gözlənilir. Cümə günü dünya iki fəvqəldövlətin liderlərinin Ukraynanın taleyini müzakirə etmək üçün

danışıqlar masası arxasında görüşəcəyi Alyaskada hadisələri izləyəcək. Tramp və Putin Alyaskadakı Elmendorf-Richardson hərbi bazasında təkbətek görüş keçirəcək. Kreml danışıqların yerli vaxtla saat 11:30-da (Moskva vaxtı ilə 22:30) başlayacağını təsdiqləyib. 2022-ci ildə Ukraynada müharibə başlayandan bəri ölkəsinə nadir hallarda tərk edən Putin maksimum müdafiəni təmin etmək üçün yüksək təlim keçmiş mühafizəçilər tərəfindən əhatə olunacaq. 25 ildir Rusiyaya rəhbərlik edən keçmiş KQB agentinin təhlükəsizliyindən çox narahat olduğu bildirilir.

Mayın 9-da Qələbə Günü paradına qatılan Rusiya rəsmisi “The Moscow Times”la fikirlərini bölüşüb: “Kreml Vladimir Putinin təhlükəsizliyinə çox ciddi yanaşır. Onu görünən və görünməyən cəngüdənlər ordusu qoruyur”. “The Economist” yazır ki, özünü onun “muşketyorları” adlandıran Putinin təh-

“Ev heyvanları ilə ünsiyyət empatiyanı gücləndirir”

“Əslində, ev heyvanları ilə kontakt olmaq insanda empatiya hissinə gücləndirir. Kiçik yaşlı uşaqlar ev heyvanı saxlayarkən, onların yuvasını təmizləyərkən məsuliyyət hissi formalaşdırırlar. Heyvanlar danışa bilmədiyi üçün onların ehtiyaclarını başa düşmək uşaqlarda empatiyanı artırır və bu, onların insanlarla münasibətinə də müsbət təsir edir”, – bu fikirləri ailə və uşaq psixoloqu Aynur İsmaylova SİA-ya açıqlamasında bildirib. İnsanların yetkin yaşda ev heyvanı saxlaması da bəzən daxili ehtiyacla bağlıdır. Yalnız olan biri üçün heyvanla ünsiyyət səssiz dostluq formasıdır. Hətta elə insanlar var

ki, deyir “insanla dostluq etsəm, məsuliyyətimni daşıya bilmərəm”, amma heyvan saxlayır. Bu da bir növ sosiallaşdırma, sadəcə səssiz və məsuliyyətli şəkildə.

Ekspert vurğulayıb ki, hər bir halda ev heyvanına qayğı göstərmək, onu bəsləmək və ümumiyyətlə heyvanlara qarşı mərhəmətli olmaq insanın empatiya qabiliyyətinin yüksək olmasından xəbər verir. Uşaqlarda bu hissin erkən yaşda formalaşması onların gələcəkdə daha sağlam şəxsiyyət kimi yetişməsinə, cəmiyyət içində davranışlarına və daxili dünyalarının zənginləşməsinə böyük təsir göstərir. Eyni zamanda, ev heyvanları ilə əlaqə həm uşaqlar, həm də yet-

kinlər üçün stresin azalmasına, emosional sabitliyin qorunmasına kömək edir. Bu, onların sosial bacarıqlarını inkişaf etdirir və

insanın gündəlik həyatında pozitiv təsir yaradır.

Fatimə Əliyeva

Seriyamızın bundan əvvəlki hissələrində insanın necə yaranması haqda maraqlı faktları təqdim etmişik. Ondan əvvəlki hissələrdə isə, bitkilərin, heyvanların, ümumiyyətlə həyatın necə yarandığı haqda elmi və dini dəlilləri vermişdik. Bu yazıda isə, həyatın mənbəyi haqda cəfəngiyyətin (təkamül nəzəriyyəsi) elm tərəfindən necə təkzib edildiyinə toxunacağıq.

(XXXIV YAZI)

Həyatın mənbəyi haqqında elm nə deyir? - MARAQLI FAKTLAR- 3

Təkamül nəzəriyyəsi həyatın təsadüflər nəticəsində yarandığını iddia edir. Buna görə də bu iddiaya görə, cansız və şüursuz atomlar əvvəlcə bir araya gələrək hüceyrəni əmələ gətirmiş, sonra isə eyni atomlar bir şəkildə digər canlıları, o cümlədən insanları meydana gətirmişdir.

Bu iddianın nə dərəcədə əsaslı olduğuna baxaq: həyatın tikinti materiallarını- karbon, fosfor, azot və kalium kimi elementləri bir araya gətirdikdə bir kütlə əmələ gəlir. Bu atomlar kütləsi hər hansı emaldan keçsə də, heç bir canlı əmələ gətirə bilməz.

Gəlin bunu təcrübədə nəzərdən keçirək. Təsəvvür edin ki, canlıların quruluşunda olan fosfor, azot, karbon, oksigen, dəmir və maqnezium kimi çoxlu miqdarda elementləri çoxsaylı böyük çəlləklərə yerləşdiririk. Hətta bu çəlləklərə bu qarışıqda olmayan hər hansı inqrediyentləri də əlavə edək. Qarışıqları nə qədər istəsək amin turşusu və zülalla dolduraq (təsadüfən tək birinin belə meydana gəlmə ehtimalı 10 üstü 950-dir). Bu qarışıqlara istədiyimiz qədər istilik və rütubət tətbiq edək. Nə etsək də, o çəlləklərdən əsla bir canlı çıxmıyacaq. Nəinki mürəkkəb bir canlı orqanizm, bu canlıların bir hüceyrəsi də əmələ gəlməyəcək.

Bir sözlə, şüursuz atomlar bir araya gələrək canlı hüceyrə əmələ gətirə bilməzlər. Maddə ancaq Yaradanın qüdrəti ilə canlanır. Bunun əksini iddia edən təkamül nəzəriyyəsi tamamilə əsassızdır. Təkamül nəzəriyyəsinin qətiyyəni açıqlaya bilmədiyi başqa bir məsələ də göz və qulağın üstün qavrayış keyfiyyətidir.

Gözə keçməzdən əvvəl "Biz necə görürük?" sualına qısaca cavab verək. Bir cisimdən gələn işıq şüaları gözün tor qıçasına tərəsinə deyir. Bu şüalar oradakı hüceyrələr tərəfindən elektrik siqnallarına çevrilir və beyin arxa hissəsində görmə qabığı adlanan kiçik bir yere çatır. Bir sıra proseslərdən sonra bu elektrik siqnalları beyin bu mərkəzində görüntü kimi qəbul edilir.

Beləliklə, beyin işıqdan qorunur. Başqa sözlə desək, beyin içi qapqaradır; işıq beyin özünə

qədər nüfuz edə bilməz. Vizual korteks adlanan bu yer zil qaranlıq bir yerdir, işığın heç vaxt çatmadığı bir yerdir. Bununla belə, bu zil qaranlıqda parlaq, işıqlı bir dünya müşahidə edirsən.

şeyi şüursuz atomlar necə əldə edə bilirdi?

Əgər gözdən daha primitiv bir görüntü yaradan bir cihaz təsadüfən yaradıla bilməzsə, o zaman göz və onun gördüyü görüntünün

Yox olan varlıq, var olan yoxluq: Yaradılışın sirri harada gizlənir

Üstəlik, bu görüntü o qədər aydın və keyfiyyətlidir ki, hətta 21-ci əsr texnologiyası bütün resurslarına baxmayaraq, bu aydınlıq səviyyəsinə nail ola bilməyib. Ən qabaqcıl televiziya ekranı belə bu cür aydınlığı təmin edə bilməzdi. 100 ildir ki, minlərlə mühəndis bu aydınlığa nail olmaq üçün səy göstərir. Məhz bunun üçün fabriklər, nəhəng obyektlər tikilir, tədqiqatlar aparılır, planlar, layihələr hazırlanır. Yenə televizor ekranına, indi isə əlinizdə tutduğunuz kitaba baxın. Aydınlıq və keyfiyyət-də əhəmiyyətli fərq görəcəksiniz. Bundan əlavə, televizor ekranı sizə ikiölçülü təsviri göstərir, halbuki sizin vəziyyətinizdə siz üçölçülü, dərin perspektivə baxırsınız.

Uzun illərdir on minlərlə mühəndis üçölçülü televizor yaratmağa və gözün vizual keyfiyyətinə nail olmağa çalışır. Bəli, üçölçülü televiziya sistemi yaradıblar, amma eynek taxmadan onu üçölçülü görmək mümkün deyil; üstəlik, bu, süni üçölçülü sistemdir. Arxa fon bulanıq, ön tərəf isə kağız fon kimi görünür. Gözün görə biləcəyi qədər aydın və keyfiyyətli bir görüntü heç vaxt istehsal olunmur. Həm kameralarda, həm də televizorlarda görüntü itkisi qaçılmaz olaraq baş verir.

Təkamülçülər bu yüksək keyfiyyətli, aydın görüntünü yaradan mexanizmin təsadüfən meydana gəldiyini iddia edirlər. Əgər kiməsə sizə otağınızda televizorun təsadüfən meydana gəldiyini, atomların bir araya gələrək bu görüntü yaradan cihazı yaratdığını desə, nə düşünürsünüz? Minlərlə insanın belə yarada bilmədiyi bir

də təsadüfən yarana bilməyəcəyi açıqdır.

Eyni şey qulağa da aiddir. Xarici qulaq pinna vasitəsilə ətrafdan gələn səsleri toplayır və onları orta qulağa ötürür; Orta qulaq qəbul etdiyi səs titrəyişlərini gücləndirir və daxili qulağa ötürür, daha sonra bu titrəmələri elektrik siqnallarına çevirir və beyinə göndərir. Görmə ilə olduğu kimi, eşitmə də beyin eşitmə mərkəzində baş verir.

Beyin işıq kimi səsdən də izolyasiya edilir, səs keçirmir. Buna görə də çöl nə qədər səs-küylü olsa da, beyin içi tamamilə səsizdir. Buna baxmayaraq, ən aydın səsler beyində qəbul edilir. Səs keçirməyən beyinizdə bir orkestrin simfoniyalarını dinləyir və izdihamlı mühitin bütün səs-küyünü eşidirsiniz. Ancaq həssas bir cihaz o anda beyininizin içindəki səs səviyyəsini ölçsəydi, orada mütləq səsizlik olduğu görünərdi. Necə ki, texnologiya aydın görüntü əldə etmək ümidi ilə istifadə olunur, eləcə də onilliklərdir ki, səs üçün də olunur. Səs yazıcıları, stereolar, bir çox elektron cihaz və səsi aşkarlayan musiqi sistemləri bu səylərdən yalnız bəziləridir. Ancaq bütün texnologiyaya və bu texnologiya üzərində çalışan minlərlə mühəndis və mütəxəssisə baxmayaraq, qulağın yaratdığı səs aydınlığı və keyfiyyəti heç vaxt əldə edilməmişdir.

Bəşəriyyət tərəfindən yaradılan heç bir vizual və ya audio cihaz qavrayışda göz və qulaq qədər həssas və effektiv olmamışdır. Bütün bunlardan başqa, görmə və eşitmə mövzusunda başqa bir dərin həqiqət də var- Beynin için-

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə "Elmi-kütləvi, mədəni-maarif, təhsil proqramlarının hazırlanması" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb.

də görən və eşidən şüur kimə aiddir? Beynin içində canlı rəngli bir dünya üzərində düşünən, simfoniyaları və quş nəğmələrini dinləyən və qızılqülü qoxulayan kimdir?

İnsan gözündən, qulağından və burnundan gələn stimullar elek-

təbiətin yeganə materialist izahını verdiyi üçün darvinizmi qəbul edirlər. Bəzən hətta bunu açıq etiraf edirlər.

Harvard Universitetindən tanınmış genetik alim və qabaqcıl təkamülçü Riçard Levontin "əvvəl materialist, sonra alim" olduğunu etiraf edir:

"Bizdə materializmə, apriori inancımız var. Bizi dünyanın materialist izahını verməyə məcbur edən elmin üsulları və qaydaları deyil. Əksinə, materializmə aprior

trik siqnalları kimi beyinə keçir. Biologiya, fiziologiya və biokimya kitablarında bu görüntünün beyində necə formalaşdığına dair bir çox təfərrüatları oxuyacaqsınız. Ancaq bu mövzu ilə bağlı ən mühüm həqiqəti heç yerdə tapa bilməzsiniz: Beyindəki bu elektrik siqnallarını görüntü, səs, qoxu və hiss olaraq qəbul edən kimdir? Beynin içində bütün bunları gözü, qulağa və ya buruna ehtiyac duymadan qavrayan bir şüur var. Bu şüur kimə məxsusdur?

Təbii ki, bu şüur beyni meydana gətirən sinirlərə, yağ təbəqələrinə və ya sinir hüceyrələrinə aid deyil. Buna görə də hər şeyin maddədən ibarət olduğuna inanan darvinist-materialistlər bu suallara cavab verə bilmirlər. Çünki bu şüur Yaradanın yaratdığı Ruhdur. Ruhun görüntülərə baxmaq üçün gözü, səsleri eşitmək üçün qulağa ehtiyacı yoxdur. Üstəlik, düşünmək üçün beyinə ehtiyac yoxdur.

Bu açıq və elmi həqiqəti oxuyan hər bir insan bütün kainatı beyin içindəki üç ölçülü, rəngli, kölgəli və işıqlı bir neçə kub santimetrlik zil qaranlıq boşluğa sığışdırıran Uca Yaradana minnətdar olmalıdır.

İndiyə qədər araşdırdığımız təkamül nəzəriyyəsinin elmi faktlarla açıq şəkildə ziddiyyət təşkil edən bir iddia olduğunu göstərir. Bəzi insanlar hətta nəzəriyyənin tənqidini "əlmə hücum" kimi qələmə verməyə çalışırlar. Niyə?

Çünki bəzi dairələr üçün təkamül nəzəriyyəsi heç vaxt tərkedilə bilməyən doqmatik bir inandır. Bu dairələr kor-koranə materialist fəlsəfəyə sadıqdırlar və

bağlılığımız səbəbindən dünyanın materialist izahını verən tədqiqat metodları və konsepsiyaları qururuq. Materializm mütləq həqiqət olduğu üçün biz İlahi izahın mənzərəyə girməsinə icazə verə bilmərik". (Richard Lewontin, "The Demon-Haunted World", The New York Review of Books, 9 yanvar 1997, səh. 28).

Kimlərin və necə gülünc bir vəziyyətdə elm adından danışdığını gördünüz mü? Bu sözlər darvinizmin materialist fəlsəfəyə bağlılıq naminə davam etdirilən bir doqma olduğunu açıq şəkildə göstərir. Bu doqma maddədən başqa bir varlığın olmadığını güman edir. Ona görə də inanır ki, cansız, şüursuz materiya həyatı yaradır. Milyonlarla müxtəlif canlı növünün, məsələn, quşların, balıqların, zürafələrin, pələnglərin, böcəklərin, ağacların, çiçəklərin, balinaların və insanların cansız maddədən maddənin içindəki qarşılıqlı təsirlərlə, yeni yağın yağış və şimşək çaxmaları ilə meydana gəldiyini qəbul edir. Əslində bu, həm ağla, həm də elmə zidd olan bir fərziyyədir. Halbuki darvinistlər, öz təbirincə desək, "ilahi bir izahın ortaya çıxmasının qarşısını almaq" üçün bu fərziyyəni müdafiə etməyə davam edirlər. Canlıların mənbəyinə materialist təəssüblə baxmayanlar bu açıq həqiqəti görəcəklər: Bütün canlılar üstün güc, elm və ağıl sahibi bir Yaradanın əsəridir. Yaradan bütün kainatı yoxdan var edən, onu ən qüsursuz şəkildə təşkil edən, bütün canlıları yaradan və şəkilləndirəndir.

**(Ardı olacaq)
Elçin Bayramlı**

Alla Puqaçova Rusiya vətəndaşlığından imtina etdi...

Rusiyanı üç il əvvəl tərk edən Xalq artisti Alla Puqaçova ölkə vətəndaşlığından imtina edib. Axşam.az xəbər verir ki, bu barədə Rusiyanın bir sıra telegram kanalları məlumat yayıb.

Bildirilib ki, sənətçi müvafiq sənədləri

Rusiyanın İsraildəki səfirliyinə təqdim edib. Prosedur kənar şəxslər olmadan bağlı qapılar arxasında baş tutub və Puqaçova binaya ayrıca girişdən daxil olub. Sənədlərə baxılması istisna hallar xaricində bir neçə ay çəke bilər.

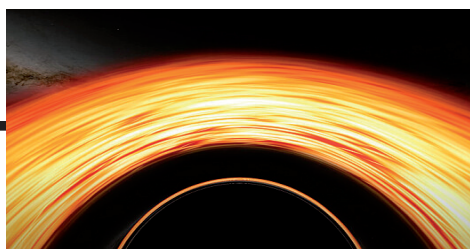
Qeyd edək ki, Puqaçova və həyat yoldaşı şoumen Maksim Qalkin övladları ilə birgə Ukraynada hərbi əməliyyatlar başlayandan sonra Rusiyanı tərk edərək İsrailə köçüb.

Qara dəliklərin mənşəyinin sirri açılıb...

...Virçiniya Universitetindən astrofizik Conatan Tan superkütləli qara dəliklərin - kütlələri Günəşdən milyonlarla və ya milyardlarla dəfə böyük olan və Süd Yolu da daxil olmaqla əksər böyük qalaktikaların mərkəzlərində yerləşən obyektlərin mənşəyini izah edən yeni nəzəri model təklif edib.

SiA-nın məlumatına görə, bu barədə yazı Astrophysical Journal Letters (AJL) jurnalında dərc olunub.

Pop III.1 modelinə görə, bütün belə qara dəliklər Kainatdakı ilk ulduzların - Population III.1 ulduzlarının qalıqları kimi

yaranıb.

Bu ulduzlar, fərziyyəyə görə, qaranlıq maddənin yox olmasından gələn enerji sayəsində nəhəng ölçülərə çatıblar. Nəzəriyyə artıq James Webb teleskopu tərəfindən edilən bir sıra gözənilməz kəşfləri, o cümlədən uzaq və erkən Kainatda superkütləli qara dəliklərin mövcudluğunu izah edib.

Tan yeni bir proqnoz irəli sürdü: belə superkütləli ulduzlar Kainatdakı hidrogeni tez bir zamanda ionlaşdıraraq, onların doğumunu qeyd edən parlaq parıltılar buraxa bilər.

Normal qalaktikalardan əvvəl yaranan ionlaşmanın bu əlavə erkən mərhələsi müasir kosmologiyada əsas mübahisələri, o cümlədən "Hubble gərginliyi", "dinamik qaranlıq enerji" fərziyyəsi və neytrino kütləsi hesablamalarında anomaliyaları həll etməyə kömək edə bilər.

London Universitet Kollecinin professoru Riçard Ellis işi zərif adlandırdı və bunun erkən Kainatda ulduzların yaranması və ionlaşmasının iki mərhələli prosesini izah edə biləcəyini söyləyib.

O, ilk ulduzların qısa, parlaq partlayışla əmələ gələ biləcəyini, Uebblə gördüklərimizin "ikinci dalğa" olduğunu söyləyib.

Nazlı Almuradova

"SƏS" qəzetinə abunə kampaniyası davam edir!

«SƏS» QƏZETİNƏ
ABUNƏ OLMAQ İSTƏYƏNLƏR
AŞAĞIDAKI YAYIM
ŞİRKƏTLƏRİ İLƏ ƏLAQƏ
SAXLAYA BİLƏRLƏR

1. Azərpoçt Poçtdaşıma Mərkəzi – 0125984955, 0552004544
2. Azərmətbuat Yayım MMC – 0124411991, 0124404694
3. Səma Mətbuat Yayım – 0125940252, 0503336969
4. Pressainform MMC – 0125115191, 0504560835, 0553156002
5. Qaya Mətbuat yayım – 0125667780, 0502352343
6. Ziya LTD – 0124977696, 0503067744

1 nüsxə 1 aylığı 13.20 AZN

6 aylıq 79.20 AZN

1 illik 158.40 AZN

ABUNƏÇİLƏRİMİZİN
XİDMƏTİNDƏYİK
Müraciət, şikayət, yazı,
təbrik və başsağlıqlarınızı
dərc etməyə hazırıq!

Bu da Çin robotu - 100 metr məsafədə dünya rekordu qırdı...

Çinin şərqindəki Çjetzyang Universitetinin hazırladığı "Ağ kərgədan" adlı dördəayaqlı robotu 100 metr məsafəyə qaçışda yeni rekord qırıb. Məlum olub ki, robot bu məsafəni 16,33 saniyəyə qət edib. Bundan əvvəl Cənubi Koreya robotu "Hound" 100 metr məsafəni 19,87 saniyəyə qət etmişdi.

İnsanlar arasında 100 metr məsafəyə qaçışda hazırkı dünya rekordu 9,58 saniyədir və o, 2009-cu ildə Berlində Uşeyn Bolt tərəfindən əldə edilib. Rekord Çjetzyan əyalətinin

paytaxtı Xançjouda sınaq meydançasında qeydə alınıb.

Təbrik

FM şirkətinin lideri Bəykişi müəllimin ad günüdür. Bu münasibətlə onu şirkətin rəhbəri Firuz Məhərrəmov, Dəyanət, Vasif, Elnur, Kamandar, Seymur, Mübariz, Elxan, Həbib, Fizuli, Əfruzə, İlduzə, Səltənət, Sahibə, Mehparə, Günay, Gülüş, Rəsmiyyə, Məhpubə və başqaları təbrik edir, ona uzun ömür, cəsağılığı, işlərində uğurlar arzu edirlər.

Baş redaktor: Bəhruz Quliyev

Ünvanımız:
Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyli
küçəsi, 66.

Şəhadətnamə: № 022492
<http://www.ses-news.az>
<http://www.sesqazeti.az>
E-mail: ses@sia.az

"ƏLİNCƏ" AZƏRBAYCAN XEYRİYYƏ
CƏMIYYƏTİNİN ORQANI.
QƏZET 1991-Cİ İL
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR
Tel: 598-33-90
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi
ilə müəllifin mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər.

**Qəzet bazar və
bazar ertəindən
başqa hər gün
nəşr olunur**

Tiraj: 3000

Bu futbolçu üçün 80 milyon avro təklif edirlər!

İngiltərənin "Mançester Yunayted" klubu İspaniya təmsilçisi "Barselona"da çıxış edən Fermin Lopes üçün 80 milyon avro təklif edib. "Fichajes" nəşrinin məlumatına görə, "qırmızı şeytanlar" yarım-müdafiə xəttini daha da gücləndirmək niyyətindədir. O, 2024/2025 mövsümündə 46 matçda 8 qol və 10 məhsuldar ötürmə ilə yadda qalıb.